

<http://www.jyu.fi/library/tutkielmat/247/>

**KOULULIIKUNNAN TEHOSTAMISKAMPANJA -
KORIPALLON JOHAN POMPPAS -PROJEKTI**

**Jarkko Havu
Sari Puntala**

**Liikuntapedagogiikan
pro gradu -tutkielma
Kevät 1997
Jyväskylän Yliopisto**

TIIVISTELMÄ

Jarkko Havu ja Sari Puntala. Koululiikunnan tehostamiskampanja - koripallon Johan Pomppas -projekti. Liikuntapedagogiikan pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto 1997, 53 sivua.

Tutkimus on kvalitatiivinen evaluaatiotutkimus, jossa kuvataan taustatutkimuksen omaisesti ala-asteelle suunnattua koululiikunnan tehostamiskampanjaa, Johan Pomppas -projektia. Tarkoituksena oli toteuttaa kampanjan tavoitteita eli tehostaa koululiikuntaa sekä kartoittaa kokemuksia projektista.

Tutkimus toteutettiin suorittamalla kysely Johan Pomppas -koulutuksen saaneille opettajille. Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa opettajien kokemuksia projektista. Osallistuimme myös koulutajien kehityspäiville sekä kuntakohtaiseen turnaukseen. Haastatteluin ja osallistuvan havainnoinnin avulla analysoimme turnauspäivää. Oppilaiden kokemuksia turnauksesta keräsimme oppilaiden omilla kirjoituksilla turnauspäivästä. Opettajien kokemuksia kartoitimme avoimilla kysymyksillä.

Opettajat kokivat projektin hyödylliseksi ja virikkeitä antavaksi. Puolet vastanneista kertoi projektin vaikuttaneen koripallon opetuksen määrään lisäävästi. Kuntakohtainen turnaus oli toteutettu pitkälti oppilaslähtöisesti, esimerkiksi yläasteen oppilaat vastasivat toimitsijatehtävistä ja pelien valvomisesta. Opettajien kokemukset olivat kokonaisuudessaan positiivisia. Turnauksessa esiintyi vastuun kantamista ja sosiaalisuutta vuorovaikutustilanteina ja auttutumiskäyttäytymisenä. Oppilaiden kokemukset päivästä olivat pääasiassa positiivisia. Negatiivisina kokemuksina nousivat esille pitkä odottelu-aika pelien välillä sekä tuomaritoiminnan puutteet. Oppilaiden mielipiteet alkukarsinnoista ennen turnausta ja palkintojen tarpeellisuudesta jakautuivat lähes tasan.

Tutkimus on laajentanut myös tutkijoiden palloilutapahtumaan liittyvien toimintamallien, asioiden ja tavoitteiden hahmottamista ja ymmärrystä. Tämä oli tutkimuksemme eräs tavoite, joka näin toteutui.

Avainsanat: palloilutapahtuma, sosiaalisuus, vastuu

TIIVISTELMÄ

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	5
2. KOULULIIKUNTA	6
2.1. Liikuntakasvatuksen painopistealueet ala-asteella	6
2.1.1. Liikuntakasvatuksen emotionaalis-sosiaaliset tavoitteet	7
2.2. Koululiikunnan tehostaminen	8
2.2.1. Erilaisia koululiikunnan tehostamiskampanjoita	9
3. KORIPALLON PERUSTAITOJEN OPPIMINEN	13
3.1. Motoriset edellytykset lajitaidoille	14
3.2. Koripallon lajitaidot	15
4. PALLOILUTAPAHTUMA JA SEN KASVATUKSELLISET MAHDOLLISUUDET	16
4.1. Integrointimahdollisuudet	17
4.2. Vastuullisuuteen kasvattaminen	18
4.3. Sosiaalisuuteen kasvattaminen	22
5. TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN	25
5.1. Tutkimuksen viitekehys	25
5.2. Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet	26
5.3. Tutkimusaineiston keruu	26
5.4. Tutkimuksen analyysimenetelmät	28
5.5. Tutkimuksen validiteetti	30

6. JOHAN POMPPAS -PROJEKTIKUVAUS	32
6.1. Projektin tavoitteet	32
6.2. Kouluttajien koulutus	33
6.3. Opettajien koulutus	33
6.4. Joukkueiden muodostus	34
6.5. Johan Pomppas -tapahtuma	34
7. KYSELYN TULOKSET	35
8. TAPAHTUMAKUVAUS TURNAUKSESTA	39
8.1. Taustaa	39
8.2. Tapahtuman kulku	39
8.3. Kokemukset päivästä turnauspaikalla	40
8.4. Vastuun ja sosiaalisuuden ilmeneminen	41
8.5. Turnauksen jälkeiset kokemukset	42
9. POHDINTA JA ARVIOINTI	45
LÄHTEET	
LIITTEET	

1. JOHDANTO

Uudet kouluhallinnolliset muutokset, jotka merkitsevät opetussuunnitelman laadintavelvoitteen siirtymistä kunnille ja sen yksittäisiin kouluihin, lisäävät mahdollisuuksia paikallisen liikuntakulttuurin ja olosuhteiden huomioonottamiseen. Uudistukset merkitsevät myös mahdollisuutta kokonaisvaltaisiin oppimisprosesseihin, joissa voidaan pyrkiä enemmän käyttämään oppilaskeskeisiä työtapoja.

Koulu toimintakeskuksena -ideologiassa, jossa koulun on mahdollisuus toimia tiiviissä yhteistyössä kunnan muiden toimialojen ja kehittämisskampanjoita aktivoivien järjestöjen kanssa, voidaan kehittää koululiikunnan muotoja. Yhtenä muotona on ollut Koripalloliiton alulle panema Johan Pomppas -projekti, joka toimii osaltaan koululiikunnan tehostajana.

Palloilukulttuuri ja siihen liittyvät opetus- ja valmennusjärjestelmät ovat olleet jo pitkään puheenaiheina. Yleisesti palloilua pidetään hyvänä sosiaalisuuteen kasvattamisen välineenä, mutta on olemassa myös vastakkaisia tutkimustuloksia. Tämä loi mielenkiintoisen lähtökohdan tutkimuksellemme, jossa tutustutaan koripallon kouluopetuksen tehostamiskampanjaan, Johan Pomppas -projektiin.

Kuvaamme työssämme Johan Pomppas -projektia ja eri tehtävissä projektiin osallistuneiden toimintaa ja kokemuksia. Työ pohjustaa myös keskustelua palloilunopetuksen kasvatuksellisista näkökohdista. Toivomme että keskustelua viriää ja että työstämme on hyötyä omalta osaltaan palloilutapahtumassa huomioitavien opetuksellisten kokonaisuuksien hahmottamisessa.

2. KOULULIIKUNTA

2.1. Liikuntakasvatuksen painopistealueet ala-asteella

Peruskoulun tehtävänä on edistää oppilaittensa persoonallisuuden kaikinpuolista kehittymistä, tukea jatko-opintojen ja ammatinvalinnan kannalta tarpeellisten valmiuksien saavuttamista sekä luoda edellytykset suotuisalle sosiaaliselle kasvulle ja yhteistyössä toimimiselle ottamalla huomioon oppilaiden yksilölliset erot (Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet, 1994, 11). Myös liikuntakasvatus on osa kasvatuskokonaisuutta, jonka tulee edistää lapsen tasapainoista kehittämistä. Liikunnan arvo määräytyy sen mukaan, miten hyvin se pystyy edistämään lapsen kehitystä ja hyvinvointia, ei vain hänen fyysisiä ja motorisia ominaisuuksiaan, vaan myös hänen tunne-elämäänsä ja suhtautumistaan kanssaihmiin sekä hänen persoonallisuutensa kognitiivista puolta. (Tiitinen 1982, 10.)

Keskeistä oppilaalle on liikuntatarpeen tyydyttäminen, liikunnasta saatu ilo ja muut elämykset, mahdollisuus kehittää itsetuntemusta ja vahvistaa omanarvontuntoa. Tärkeää on myös taito rentoutua ja kyky vähentää ahdistuneisuutta sekä omaksua terveelliset elämäntavat. Liikunta suo mahdollisuudet luovaan itsensä ilmaisemiseen ja esteettisiin kokemuksiin sekä yhteistoimintaan ja toisten ihmisten huomioon ottamiseen. (Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1994, 107.)

Peruskoulun opetussuunnitelman mukaan peruskoulun liikunnan opiskelun tavoitteena on, että oppilas

- kokee liikunnan iloa ja oppii harrastamaan sitä säännöllisesti,
- oppii tarkkailemaan, kehittämään ja ylläpitämään omaa fyysistä ja psyykkistä toimintakykyään,
- edistyy yhteistyötaidoissa ja sääntöjen noudattamisessa,
- tuntee terveyteen vaikuttavat tekijät
- oppii turvalliset liikuntatavat ja uimataidon.

Edellä olevia peruskoulun yhteisiä liikunnan tavoitteita painotetaan alasteella siten, että keskeistä on

- itsetunnon ja positiivisen fyysisen minäkuvan rakentaminen myönteisten liikuntakokemusten avulla,
- ohjaaminen yhteistyökykyisyyteen ja positiiviseen liikunta- ja terveyskäyttäytymiseen sekä
- liikehallintatekijöiden ja motoristen perustaitojen kehittymiseen vaikuttaminen ja lajitaitojen perusteiden opettaminen. (Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1994, 108-109.)

2.1.1. Liikuntakasvatuksen emotionaalis-sosiaaliset tavoitteet

Lapsille annettavassa varhaiskasvatuksessa korostetut, emotionaalisen kasvatuksen tavoitteet ovat:

- myönteisen minäkuvan vahvistaminen,
- itsetunnon vahvistaminen, terveen tahdonmuodostuksen kehittyminen ja vahvistuminen,
- erilaisten tunteiden ilmaiseminen ja niiden hallinnan oppiminen,
- avoimuuden ja toista kohtaan tunnetun kunnioituksen ja myötätunnon kehittyminen ja vahvistuminen. (Brotherus 1994, 60.)

Brotheruksen (1994,60) mukaan sosiaalisen kasvatuksen tavoitteet varhaiskasvatuksessa ovat:

- sosiaalisen kanssakäymisen omaksuminen,
- yhteiselämään liittyvien pelisääntöjen omaksuminen,
- yhteistyöhön ja toisen huomioonottamiseen harjaantuminen,
- yhteiseen vastuuseen kasvaminen,
- erilaisten mielipiteiden hyväksyminen ja ristiriitojen rakentavaan ratkaisuun harjaantuminen.

Emotionaalis-sosiaalinen kehitys on tärkeää lapsen koko elämän kannalta. Millainen lapsesta tulee tunne-elämältään ja miten hän kykenee tulemaan toimeen toisten ihmisten kanssa, vaikuttaa ratkaisevasti myös hänen persoonallisuutensa muiden alueiden kehittymiseen ja käyttömahdollisuuksiin. (Tiitinen 1982, 13.)

Liikunnan emotionaalis-sosiaalisiksi tavoitteiksi on asetettu mielihyvänsävyisten tunne-elämysten aikaansaaminen, minäkuvan kehittymiseen vaikuttaminen sekä toisen huomioon ottamiseen, yhteistoimintaan ja vastuuseen kasvattaminen. Tavoitteet ovat yhteiset sekä yleiselle että lajikohtaiselle koulutukselle. (Tiitinen 1982, 19.)

2.2. Koululiikunnan tehostaminen

Koululiikunnan tehostaminen voi kohdistua sekä oppituntien liikuntaan että oppituntien ulkopuoliseen liikuntaan. Tehostamistoimenpiteet voivat siten kohdistua moniin eri asioihin, kuten sisältöihin ja opetusjärjestelyihin, joihin kuuluvat mm. menettelyt, olosuhteet, suunnittelu ja tavoitteiden arviointi. Tehostamistoimenpiteisiin voivat vaikuttaa sitävastoin opettaja, oppilaat, vanhemmat, kunnan liikuntatoimi, urheiluseurat ja hallinto. (Nupponen, Halonen & Pehkonen 1994, 2-3.)

Liikunnanopetuksen tehostamiseksi ja tukemiseksi kouluille on toimitettu välituntiliikuntaa ja kerhotoimintaa sekä muuhunkin oppituntien ulkopuoliseen liikuntaan opastavaa materiaalia. Eri lajiliitot ovat valmistaneet koululiikuntaa ajatellen materiaalia opettajien käyttöön. (Kouluhallituksen ryhmäkirjeet R 358/1983.)

2.2.1. Erilaisia koululiikunnan tehostamiskampanjoita

Jumppakärpänen on peruskoulun ala-asteen oppilaille tarkoitettu voimistelutapahtuma. Sen tarkoituksena on tukea koulun liikunnanopetusta. Liikkeitä ja liikesarjoja, jotka perustuvat kouluhallituksen vahvistamalle oppimäärälle, voi harjoitella sekä liikuntatunneilla, kerhoissa että voimisteluseuran harjoituksissa. Jumppakärpänen tarjoaa mahdollisuudet koulun ja urheiluseuran yhteistyölle. Jumppakärpänen on myös kilpailutapahtuma, jossa on omat sarjansa koulu- ja kilpavoimistelijoille. Kilpailu on neliosainen. Luokkatason kilpailut ajoittuvat syyslukukaudelle. Heti kevätlukukauden alussa pidetään koulutason kilpailu, mistä edetään piirikilpailuun. Loppukilpailut järjestetään huhti- tai toukokuussa. (Kouluhallituksen ryhmäkirjeet R 358/1983, R 368/1984, R 317/1984, R 234/1985, R 389/1985, R 285/1986, R 287/1986, R221/1987, R 357/1987.)

Maitokannukisa on yleisurheilukilpailu, mikä on tarkoitettu peruskoulun 6.-luokkalaisille. Sen lajeina ovat pituushyppy, kuulantyyöntö ja sukku-laviesti. Kisan tavoitteena on lisätä koululaisten kiinnostusta yleisurheiluun ja terveelliseen ravintoon ja vaikuttaa luokan yhteishenkeen. Maitokannukisa tarjoaa mahdollisuuden myönteisten liikuntakokemuksien saamiseen. Tämäkin kilpailu on useampiosainen ts. koulu-, kunta-, ja aluetason kilpailuista edetään valtakunnalliseen loppukilpailuun. (Kouluhallituksen ryhmäkirjeet R 358/1983, R 268/1984, R 234/1985, R 376/1985, R 285/1986, R 221/1987, R 356/1987.)

Hyvä Suomi! -kampanja on pitkällä aikavälillä toimeenpantava selitys siitä, mitä koulun liikunnalle voitaisiin tehdä kaikinpuolisen hyödyn aikaansaamiseksi. Kampanja suoritettiin vuosina 1983-88. Tuona aikana tutkittiin toimintamalleja, joiden avulla urheiluseura, koti ja kunta voivat tukea koululiikunnan tavoitteita. Kampanjan lähtökohdissa todettiin seuraavasti: "Liikunta on luonteeltaan kasvatuksen väline, liikunnalla luodaan perusta muulle koulutyölle ja hyväkuntoinen ja vireä nuori kykenee keskimääräistä paremmin opiskelemaan muita aineita." Projektin aikana toteutettiin tehostettua koululiikuntaa, jolle oli asetettu tavoitteeksi esim. koulun vapaaehtoisen liikuntatoiminnan kehittäminen ja opettajan toiminnan tukeminen oppituntien ulkopuolisen liikuntatoiminnan hoitamisessa. Lisäksi tavoitteina olivat koulun, kodin ja urheiluseurojen yhteistyön parantaminen sekä vapaaehtoisen koululiikuntaorganisaatioiden roolin ja toimintaedellytysten selkeyttäminen ja kehittäminen.

(Kouluhallituksen ryhmäkirje R 489/1985.)

Päivittäisellä liikuntakasvatuksella tarkoitetaan lapsille jokaisena koulupäivänä järjestettävää liikunnanopetusta. Suomessa toteutetun kokeilun tavoite oli terveyden edistäminen joka sisälsi myös psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämisen. (Sarlin 1995, 62.) Päivittäistä liikuntakasvatusta, jolla pyritään mm. vahvistamaan oppilaan minäkäsitystä, tulee toteuttaa siten, että oppilaalle annetaan sopivia tehtäviä, jotka kannustavat häntä yrittämään. Oppilaille pitää olla tarjolla monipuolisia tehtäviä, joissa he kokevat onnistuvansa. Lapset pitävät toiminnasta, joten liikuntatehtävät useimmiten tuottavat positiivisia kokemuksia ja iloa, joka on lasten tärkein liikuntamotiivi. (Sarlin 1995, 66; Sarlin 1996.)

Sarlinin (1995, 66) mukaan on tärkeää, että lapselle kehittyy vähitellen sisäinen, omaehtoinen motivaatio, johon ulkoiset palkkiot tai hetkelliset epäonnistumiset tai pätevyyden puutteen kokemukset eivät vaikuta. Näin sisäisestä motivaatiosta tulee käyttäytymistä ensisijaisesti määräävä teki-

jä ja aktiivinen liikuntaharrastus on omaehtoista toimintaa (Sarlin 1995, 66.)

Suomen koripalloliitto järjestää yhteistyössä TUL:n ja Oy Alko Ab:n kanssa koululaisten palloilukilpailua, Terveet Ympyrät -kilpailua, mikä on kohdistettu peruskoulun 7. ja 8. luokkien tyttö- ja poikajoukkueille. Kilpailu alkaa lokakuussa luokkajoukkueiden pelatessa ensin koulun sisäiset pelit. Opettajat ja oppilaat valitsevat itse pelaavatko jatkossa vain kuntamestaruudesta vai tavoittelevatko he valtakunnallista lopputurnausta. Lopputurnaus pelataan yleensä huhtikuun aikana. Kilpailu on nimeltään Terveet Ympyrät -koripallokilpailu, ja sen tavoitteena on liikunnan ja terveiden elämäntapojen edistäminen sekä nuorten huomion kiinnittäminen alkoholin käytön haittoihin ja riskeihin. (Alkon tiedotuksia 18.11.1974; P. Litmanen, Suomen Koripalloliiton toiminnanjohtajan kirje 6.6.1989; Kori-lehti 1/1995, 34.)

Oppituntien ulkopuolinen liikunta- sekä koulun kerho- että kilpailutoiminta tukee ryhmäkirjeen mukaan merkittävästi asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Kilpailu on tarjonnut kouluille mahdollisuuden laajentaa liikuntatoimintaansa. Tavoitteellinen joukkuekilpailu on sekä herättänyt liikuntaharrastusta että lisännyt ryhmätietoisuuden tunnetta. Liikunnan ja terveiden vapaa-ajan harrastusten edistämisen lisäksi tavoitteena on kiinnittää nuorten huomio alkoholin käytön haittoihin ja riskeihin. Koripallo pelimuotona tarjoaa mahdollisuudet yhteistyösääntöjen ja normien luontevaan opettamiseen. Harrastuksen ohjaamisen yhteydessä on helppo käsitellä alkoholin käyttöön liittyviä teemoja kuten alkoholi ja liikunnan harrastaminen, alkoholin käytön haitat ja riskit jne. Ryhmäkirjeen mukaan pienet ja mitättömän tuntuiset leikit ja pikkukilvoitteet eivät ainoastaan vahvista luonnetta vaan suorastaan muokkaavat elämänkatsomusta. (Kouluhallituksen ryhmäkirje 1.7.1983 ja 20.6.1985.)

Terveet Ympyrät toiminta laajeni vuodesta 1974 ja lukuvuonna 1990-1991 saavutettiin tämänhetkinen ennätys osallistumismäärissä. Kaikkiaan 5749 joukkuetta osallistui kilpailuun 288 kunnasta. Pelaajia vuoden 1990-1991 kilpailuun osallistui noin 60 000. (Koripalloliiton tilastot, 1995.)

3. KORIPALLON PERUSTAITOJEN OPPIMINEN

Palloilun ja niin myös koripallon opetuksen tulee edetä helposta vaikeaan. Pelin opettamisessa yhtä tärkeää on erillisten taitojen kuin itse pelaamisen opettaminenkin. (Oksava, 3.) Koripallon opettaminen aloitetaan koulussa kolmannelta luokalta, joka on Oksavan mukaan taitojen oppimisen kannalta otollisinta aikaa. Opettajan on toiminnassaan näinollen kiinnitettävä erityinen huomio taidon opettamisen kulmakiviin: 1.oikea näyttö, 2.lyhyt selitys ja 3.runsa harjoittaminen, johon kytkeytyy virhe-suoritusten korjaaminen. (Oksava, 14.)

Tekniikan opettamiseen pitäisi harjoittamista sisältyä niin runsaasti, että taidon oppimisessa päästäisiin automatisoitumisen asteelle. Tämä tavoite on liikuntatuntien puitteissa kuitenkin vaikeasti saavutettavissa. (Oksava, 14.) Jos mahdollista, jokaisella oppilaalla tulisi olla oma pallo jolla harjoitella tekniikkataitoja, sillä runsailla toistomäärillä taito varmasti kehittyy (Philipp & Wilkerson 1990, 39).

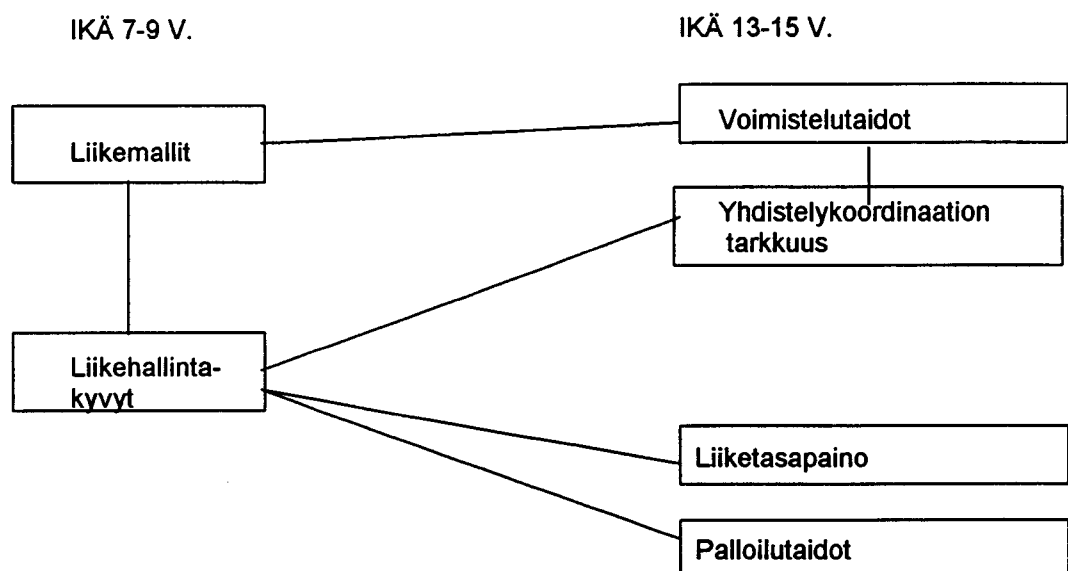
Perustaitojen eli tekniikan opettaminen on luonnollisesti tärkeä osa koripallon opetusta, mutta tekniikkaa opetettaessa on kaiken aikaa pidettävä mielessä tavoite, koripallon pelaamisen oppiminen. Näinollen on välttämätöntä kehittää tekniikkaa ja pelikäsitystä eli taktiikkaa rinnakkain. Myös lasten harjoittelumotivaation säilyttämiseksi tekniikkaharjoittelun ja pelaamisen läheinen yhteys on oleellista. Tekniikkaharjoittelun ja pelikäsityksen yhteyttä voidaan harjoituttaa mm. pelinomaisilla drilleillä, viitepeleillä, pienpeleillä, pelillä sovelletuin säännöin ja normaalilla pelillä. Erityisesti sovelletut säännöt sisältyvät myös Johan Pomppas -projektin ideaan. Peliajatuksen opettamisessa keskeisellä sijalla on siis pelaaminen, opetettujen ja harjoiteltujen taitojen soveltaminen pelitilanteisiin. Philipin & Wilkersonin (1990, 40) mukaan ennen normaalia 5 vastaan 5 peliä pitäisi pelata pienpelejä, jotta oppilaat saisivat käsityk-

sen yhteistyön merkityksestä koripallossa. Pelitilanne on myös opetustilanne, jossa opettajalla on tärkeä rooli paitsi sääntöjen noudattamisen valvomisessa myös pelin ohjaamisessa. (Oksava, 14.)

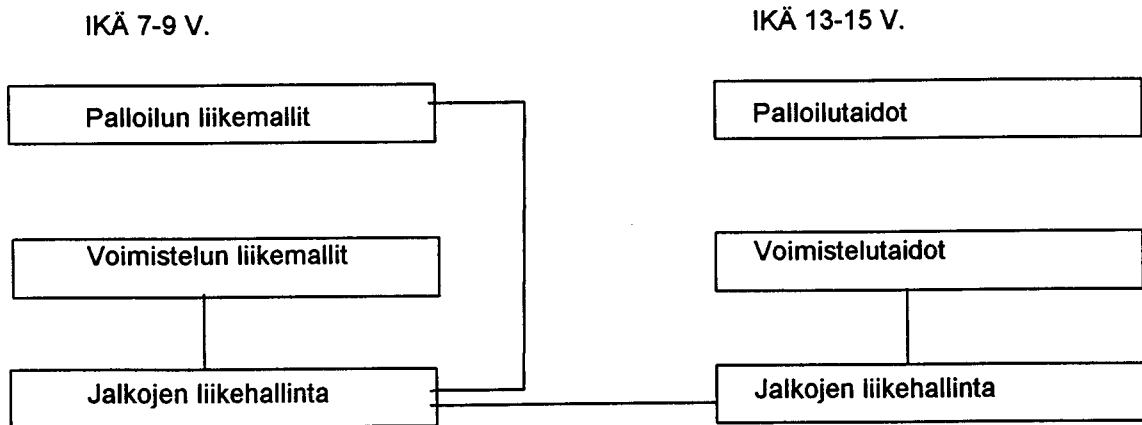
3.1. Motoriset edellytykset lajitaidoille

Holopaisen (1990, 140-145) tutkimuksessa ilmenee motoristen kykyjen olevan lajitaitojen suoritusedellytyksiä. Parhaimmillaan kyvyt ennustavat 50-60 % lajitaidon tasosta. Liikehallinnan rakenteen kehittyminen sekä tyttöjen ja poikien liikehallinnan rakenteen erilaisuus (kuviot 1 ja 2) kuvaavat sitä, että sukupuolille tässä kulttuurissa tyypilliset liikuntaharrastukset muovaavat motorisen taitavuuden rakennetta sukupuolille tyypilliseksi.

Lukuisten tutkimusten mukaan motorisen taitavuuden kehitys on nopeaa 7-12 vuoden iässä. Holopaisen tutkimuksen mukaan liikemallit ja liikehallintakyvyt kehittyvät sekä tytöillä että pojilla 7-9 vuoden iässä. Taitojen korostuksen tulisi näkyä 13-15 vuoden iässä.

Kuvio 1. Tyttöjen liikehallinnan rakenne lapsuus- ja nuoruusiässä ja rakenteiden väliset yhteydet.

Kuvio 2. Poikien liikehallinnan rakenne lapsuus- ja nuoruusiässä ja rakenteiden väliset yhteydet.

Motoristen taitojen lisäksi taidon oppimisprosessissa korostuu myös menttaaliharjoittelu. Mikes (1987, 58) toteaa, että voidakseen oppia jonkin koripalloilun perustaidon, on oltava selkeä mielikuva oikeasta suorituksesta. Henkisten ominaisuuksien kautta pystytään vaikuttamaan harjoitteluun, taitojen oppimiseen (Parkatti 1990).

3.2. Koripallon lajitaidot

Palloilutaitoihin sisältyy myös koripalloilussa ilmenevät taito-ominaisuudet. Koripallon opetuksessa keskeisinä pidettyjä lajitaitoja ovat syöttö (liite 1), kuljetus (liite 2), heitto (liite 3), puolustus (liite 4) ja hyökkäys (liite 5).

4. PALLOILUTAPAHTUMA JA SEN KASVATUKSELLISET MAHDOLLISUUDET

Lainsäädännöllisten uudistusten myötä kouluilla on mahdollisuus käyttää ja kokeilla uudenlaisia menetelmiä omassa toimintaympäristössään. Koulut voivat suunnata toimintonsa uusiin, mielenkiintoisiin ja omaleimaisuutta kehittäviin toimintoihin.

Opetushallitus pitää tärkeänä, että kunnat ja koulut kehittävät peruskoulua erityisesti seuraavilla alueilla:

- opetussuunnitelma kehitetään jatkuvaksi prosessiksi
- kasvatuksen painopiste yksilöllisiin tarpeisiin, muutoksen hallintaan ja yhteisvastuullisuuteen
- koulun ja lähiympäristön vuorovaikutuksen lisääminen

Koulun kerhokeskuksen Ilo elää -kampanjan tavoitteena on ollut edistää koulun kehittämisen tavoitteita kaikilla mainituilla alueilla. Erityisesti koulun ja lähiympäristön välinen yhteistyö nähdään uusien ja hauskojen toimintamuotojen välineenä. (Koulun kerhokeskus 1991, 7.)

Tenhun (1996, 17) mukaan retkeily on yksi keino kehittää edellämäinnittuja alueita monipuolisuutensa johdosta. Retken elävän ja muuntuvan toiminnan johdosta siinä tarvitaan tiettyjä taitoja ja on tunnettava monia retkiprosessiin vaikuttavia sääntöjä onnistuneeseen toteutukseen. Toiminta voi olla tavoite sinänsä, mutta se on myös väline monien muiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Myös muiden koulussa järjestettävien tapahtumien ja projektien, joihin esimerkiksi palloilutapahtuman toteuttamiseen ja osallistumiseen sisälty-

vät tehtävät, säännöt ja taidot kuuluvat, voidaan olettaa edistävän ja kehittävän edellämainittuja opetushallituksen mainitsemia alueita. Palloilutapahtumassa ja siihen sisältyvissä järjestelytehtävissä on mahdollista vaikuttaa myönteisesti peruskoulun kasvatustavoitteiden toteutumiseen. Parkatin (1990) mukaan lapset ottavat mallia harjoituksissa ja kilpailuissa tapahtuvista toiminnoista ja siksi on tärkeää ymmärtää urheilutoiminta kasvatustapahtumana. Voidaan olettaa, että tällaisessa projektissa korostuu erityisesti vastuullisuuteen ja sosiaalisuuteen kasvattaminen. Lisäksi tapahtuma voi luoda onnistumisen elämyksiä ja tukea näin oppilaiden terveen itsetunnon kehittymistä. Tällaisten kilpailutapahtumien kasvatuksellisten tavoitteiden tulisi olla sidoksissa koulun yleisiin tavoitteisiin ja arvoperustaan. Kilpailutapahtumasta tulee luonteva kokonaisuus kun se saadaan integroitua koulun yleisiin tavoitteisiin.

4.1. Integrointimahdollisuudet

Opetuksen tarkoituksena on, että oppilaille muodostuu eheä maailmankuva eli oppimiskokemukset integroituvat. Perinteinen ainekeskeisyys on johtanut kokeiluihin, jotka tähtäävät opetuksen eheyttämiseen eli integrointiin. Suunnittelussa ei päästä oppimiskokemusten tasolle, vaan on mahdollista luoda edellytyksiä kokonaisuusien muodostamiselle oppimisprosessin aikana. Integroinnilla tarkoitetaan käytännössä oppilaiden opiskelun kannalta mielekkäiden opetuskokonaisuuksien muodostamista.

Tarkoituksena on että erilaisten kasvatustoimintojen ja opinnollisten virikkeiden yhdistämistä mielekkääksi, yhteisten tavoitteiden suuntaan toimivaksi kokonaisuudeksi, jossa vuorovaikutus eri tekijöiden välillä tukevat oppimista.

Integraatiota tapahtuu kahteen suuntaan: yhdentämällä rinnakkaisia tekijöitä (horisontaalisen integraatio) ja niveltämällä peräkkäisiä tekijöitä (vertikaalinen integraatio). (Komiteamietintö 1983, 44.)

Vertikaalisesta integroinnista esimerkkinä voidaan pitää jonkin käsitteen tai aiheen selvittämistä ja käsittelemistä samaan aikaan eri aineissa. Tätä mallia on mahdollista toteuttaa erilaisten teemojen ja projektien avulla. (Malinen 1985, 146 - 150.)

Horisonttaalisessa integroinnissa tarkoitetaan kokonaisuuteen kuuluvien oppimistilanteiden järjestämistä peräkkäin. Tätä toteutetaan jo yhdenkin oppiaineen puitteissa, kun muodostetaan peräkkäisten kurssien ja luokkien yhtenäisiä kokonaisuuksia. (Malinen 1985, 146 - 150.)

4.2. Vastuullisuuteen kasvattaminen

Vastuun antaminen lapselle hänen kehitystasoonsa sopivissa asioissa kannustaa omatoimisuuteen, mutta liiallinen holhoaminen tukahduttaa sitä. Toisaalta taas liian suuri vastuu ja lapsen jättäminen yksin vaikeuksissaan voi synnyttää pelkoa ja turvattomuutta. Tietyt säännöt antavat toiminnoille ryhtiä ja luovat turvallisuutta, lapsi tietää silloin, mitä vanhemmat häneltä odottavat. Mitä selkeämpiä ja johdonmukaisempia odotukset ovat, sitä helpompi lapsen on ymmärtää ja sisäistää yhteisönsä normit ja muut toimintaperiaatteet. (Pulkinen 1985, 296; Pulkinen 1977, 174.)

Hellison (Hellison ja Templin, 1991) on kuvannut liikuntakasvatuksen mallin, jossa käsitellään vastuun ilmenemistä viidellä eri tasolla.

Taso 0 - Vastuuttomuus

Tämä taso kuvaa oppilaita, jotka eivät ole motivoituneita ja joiden käytös on muita häiritsevää. Liikuntakasvattajan tavoitteena on saada tämän tason oppilaiden käytös kontrolloiduksi tai ohjata heitä toimintaan, mikä ei häiritse muiden oikeuksia.

Taso 1 - Itsekontrolli

Tällä tasolla oppilaat eivät osallistu päivän toimintoihin. Liikuntakasvattajan tavoitteena on saada oppilaat osallisiksi päivän tapahtumiin tai vähintään saada heidät kunnioittamaan toisia ja oppia riittävästi arvostamaan muiden oppilaiden tunteita ja arvoja.

Taso 2 - Osallistuminen

Tällä tasolla oppilaat osallistuvat liikuntakasvatukseen, osallistuminen voi tapahtua aktiivisesti tai passiivisesti. Liikuntakasvattajan tavoitteena on rohkaista oppilaita ottamaan vastuuta heidän omasta kehittymisestään ja menestymisestään esimerkiksi asettamalla itselleen tavoitteita tai olemalla sosiaalisti vastuuntuntoinen, kuten leikkijät ja johtajat.

Taso 3 - Itseohjautuvuus

Tämä taso kuvaa oppilaita, jotka työskentelevät tehokkaasti ja itsenäisesti. Liikuntakasvattajan tavoitteena on saada heidät hankkimaan tarvittavat taidot, jotta he voivat työskennellä itsenäisesti ja asettaa realistisia tavoitteita. Asiallinen tietopohja voi olla myös kriittistä, ja oppilaiden tar-

peet olla asteittain vastakkain tehtävistä, jotka yhdistää itse asetettuja tarkoituksia.

Taso 4 - Välittäminen

Tällä tasolla on tärkeää huomioida muut ja kunnioittaa heidän perusoi-keuksiaan. Neljännellä tasolla oppilaat ovat suuntautuneet itsensä ulko- puolelle ja ovat motivoituneita muiden huomioimiseen, eli ovat prososi- aalisesti suuntautuneita. Liikuntakasvattajan tavoitteena on esimerkiksi tarjota mahdollisuuksia yhteistyöhön, antaa tukea, osoittaa huolenpitoa ja auttaa muita.

Tutkimuksien mukaan ihminen voi toimia hyvinkin vaihtelevasti eri tasoil- la eri tilanteissa. Tilanteisiin vaikuttaa yksilölliset tarpeet ja motivaatio. (Shields & Bredemeier 1995, 207-208.)

Myös Johan Pomppas- turnaustapahtumassa oppilaiden toiminta vaihte- lee eri vastuuntasoilla. Turnauspaikalla olevien oppilaiden, jotka eivät kuitenkaan osallistu aktiivisesti päivän toimintaan, toiminnan voidaan olettaa kuvaavan tasoja 1 ja 2. Pelitapahtumiin osallistuvien oppilaiden oletetaan kuuluvan tasoille 2 ja 3. Joukkueessa kapteenin ominaisuu- dessa olevan oletetaan olevan astetta korkeammalla - itseohjautuvuu- den ja välittämisen tasolla. Toimintatehtävissä olevien oppilaiden edelly- tetään toimivan välittämisen tasolla, jossa he ovat suuntautuneet itsensä ulkopuolelle ja ovat motivoituneita muiden huomioimiseen ja auttami- seen.

Vastuullisuutta voidaan pyrkiä Kaipion ja Murrin (1980, 28) mukaan kasvattamaan ryhmässä yhteisen suunnittelun, päätännän, velvollisuuksien ja työtehtävien avulla. Vastuuseen kasvattaminen onnistuu vain jos vastuullisuus toteutuu yhteisön vuorovaikutussuhteissa jatkuvasti. Jotta

nuoret voisivat kasvaa vastuuseen, heillä on oltava myös todellista valtaa päättää itseään ja ryhmäänsä koskevista asioista niin pitkälle kun se vain on mahdollista ja perusteltua heidän ikä- ja kehitystasonsa huomiioon ottaen. Joutuessaan itse kohtaamaan päätöstensä seuraamukset ja ottamaan niistä vastuun, nuoret voivat kasvaa todelliseen vastuuseen. (Kaipio & Murto 1980, 28.)

Työtehtävät harjoittavat nuorta vastuuseen ja pitkäjänteisyyteen jos ne ovat ryhmän toiminnan kannalta keskeisiä ja tarpeellisia. Johanssonin (1978) mukaan työtehtävien merkitys tavoitteisen ja pitkäjänteisen toiminnan oppimisen kannalta on tärkeää. Tavoitteisella käyttäytymisellä tarkoitetaan nuoren kykyä asettaa toiminnalleen tavoitteita, pyrkiä niihin eri tavoin ja jatkaa, kunnes tavoite saavutetaan. Tavoitteiden käyttäytymisen syvällisen hallinnan saavuttamiseksi lapselle ja nuorelle tulisi antaa ikätasolle soveltuvia työtehtäviä. Pulkkisen (1977) mukaan vanhempien tulisi asteittain osoittaa, että he luottavat lapseen, sillä lapsi pitää yleensä häneen kohdistettua luottamusta kunnia-asianaan. Vastuu työtehtävistä auttaa nuorta kiinnostumaan ympäristöstään ja siihen vaikuttamisesta. Osallistumalla ryhmän toiminnan kannalta tärkeiden tehtävien tekemiseen nuorelle tarjoutuu tilaisuus kasvaa vastuuseen ja pitkäjänteisyyteen, sekä saada toisten ryhmän jäsenten arvostusta. Pulkkisen & Wahlströmin (1987) mukaan nuorten yhteisleikeissä tapahtuva yhteistoiminta lujittaa itseluottamusta sekä opettaa yhteisvastuuta ja uskoa siihen, että jokainen osanottaja on hyväksyttävä ja arvostettava yksilö. Nyky-yhteiskunnassa esim. koulussa päävastuu toiminnan organisoinnista on kuitenkin yhä edelleen aikuisella eli opettajalla. (Kaipio & Murto 1980, 29-30.)

Johan Pomppas -tapahtuma tarjoaa mahdollisuuden vastuuseen kasvatamiseen. Opettajan tulee pystyä luopumaan organisoinnin ja toiminnan toteutuksen päävastuullisesta roolistaan. Hänen tulee kyetä myös osoittamaan luottamusta oppilaiden järjestely- ja organisointikykyä

kohtaan. Toiminnan suunnittelu ja toteutus tapahtuu oppilaista muodostetuissa pienryhmissä. Pienryhmissä toimittaessa on jokaisen oppilaan kannettava vastuu omasta tehtäväkentästään. (Ruuskanen 1994, 9.) Oppilaat ovat tällöin vastuussa toisilleen oman tehtäväkenttensä hoitamisesta. Onnistuneeseen lopputulokseen vaikuttaa jokaisen oppilaan työpanos. Tehtävän loppuunsaattaminen onnistuneesti antaa oppilaalle rohkeutta tarttua uusiin haasteisiin ja antaa valmiuksia uuden haasteellisen tilanteen kohtaamiseen. Opettajan päätehtävänä on jakaa vastuualueita oppilaille ja toimia yksilöiden ja oppilaista koottujen ryhmien kouluttajana ja asiantuntija-apuna.

4.3. Sosiaalisuuteen kasvattaminen

Opetussuunnitelman mukaan liikuntakasvatuksen tulisi edistää fyysisen hyvinvoinnin ja liikunnan perustaitojen oppimisen lisäksi sosiaalisuutta, yhteistyökykyisyyttä, toisen huomioonottamista sekä moraalista kehittymistä. Opetussuunnitelmissa ei kuitenkaan määritellä miten sosiaalisuuteen tulisi pyrkiä. (Telama 1984, 28.)

Yleisesti on siis pidetty tärkeänä sosiaalisuuteen kasvatus tavoitteita, mutta on kuitenkin varsin vähän tietoa siitä, miten näihin tavoitteisiin pyritään. On kuitenkin olemassa tutkimustietoa, että käyttämällä opetusmenetelmiä, jotka systemaattisesti painottavat oppilaiden välistä yhteistyöskentelyä, voidaan sosiaalista käyttäytymistä ja siihen tarvittavia taitoja oppia. (Kahila 1986; Midlarsky, Bryan & Brickman 1973; Moston 1981.)

Sosiaalista kasvatusta tapahtuu tai ainakin pitäisi tapahtua kaikissa siihen soveltuvissa koulutilanteissa ja kaikkien oppiaineiden yhteydessä. (Keitaanniemi & Nupponen, 1987.)

Useimmat tutkijoista ovat sitä mieltä, että erityisesti liikunnanopetuksella on mahdollista vaikuttaa lasten sosiaalisiin suhteisiin. Evansin (1985) mukaan liikuntataidoilla on tärkeä merkitys sosiometrisen statuksen kannalta. Kahila (1986) puolestaan totesi tutkimuksessaan opetusmetodina käytetyn yhteistyöskentelyn lisäävän auttamiskäyttäytymistä ja ystävyyssuhteiden kehittymistä liikuntatunneilla. Keitaanniemi & Nupponen (1987) kuten Kahilakin toteavat, ettei sosiaalinen kasvatus toteudu liikunnassa ilman suunnitelmallista ohjelmaa.

Sosiaalisten taitojen kehityksen voidaan olettaa tapahtuvan lähinnä vuorovaikutussuhteiden välityksellä. (Kolehmainen 1991, 37.) Vuorovaikutustilanteissa lapsi oppii näkemään tilanteet ja ongelmat myös muiden näkökulmasta. Sosiaalisen kehittymisen kannalta olisikin tärkeää, että lapsen kokemat vuorovaikutustilanteet olisivat mahdollisimman monipuolisia ja että lapsi joutuisi toimimaan yhdessä monien eri ihmisten kanssa. Näin lapsi oppii hyväksymään ja ottamaan huomioon toisten mielipiteitä ja asenteita, jotka eivät välttämättä vastaakaan hänen omaa ajatusmaailmaansa. Tällaisessa tilanteessa opitaan myös muita sosiaaliselle käyttäytymiselle tärkeitä piirteitä, kuten auttaminen, yhteistoiminta ja myötätunto. (Kahila 1993, 11-15, 24; Johnsson, Nelsson & Skon 1980, 123-157.)

Jos lapsi saa esim. urheiluharrastuksensa myötä paljon kokemuksia sosiaalisista tilanteista, hänelle muodostuu useita erilaisia sosiaalisten tapahtumien skeemoja, eli toimintamalleja, joita hän voi hyödyntää tulevis- sa vuorovaikutustilanteissa. (Alarotu 1993, 13.)

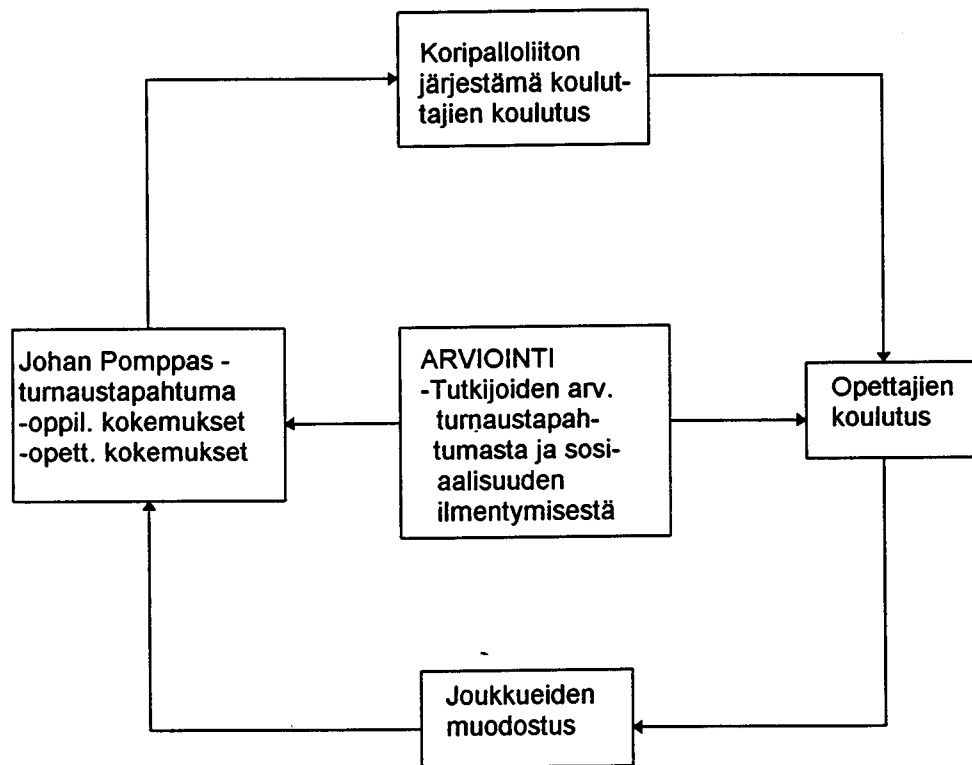
Keitaanniemi ja Nupponen (1987) toteavat että liikuntakykyisyydeltään eri tasoisten oppilaiden sosiaalisten toimintojen muuttumisen syynä voisi olla se, että tehostetun koululiikunnan tarjoamat uudet ja lisääntyneet sosiaaliset tilanteet ovat synnyttäneet erityisesti liikuntakykyisyydeltään alle keskitasoisilla oppilailla positiivisia kokemuksia.

Johan pomppas -tapahtumalla on mahdollista tukea oppilaan sosiaalista kasvua. Kun vastuu kilpailun järjestämisestä on jaettu oppilaille tai oppilasryhmille, joutuvat oppilaat olemaan jatkuvassa keskinäisessä vuorovaikutussuhteessa joko pienryhmien sisällä tai linkkeinä ryhmien välillä. Näissä keskinäisissä kommunikointitilanteissa oppilaat joutuvat käyttämään neuvottelutaitoja, sekä huomioimaan toistensa mielipiteitä ja arvoja. Oppilaat joutuvat olemaan mahdollisesti yhteydessä myös koulun ulkopuolisiin tahoihin ja opettelemaan yleisten normien mukaisia kommunikointitapoja. Yhteiset tavoitteet ja päämäärät kilpailutapahtuman onnistumisen suhteen vahvistavat ryhmän yhteenkuuluvuutta.

Johan pomppas -kilpailun kaltaisissa tapahtumissa olisi kaikille oppilaille tärkeää antaa mahdollisuus osallistua toimintaan. Tapahtuman järjestelyissä voidaan hyödyntää oppilaiden henkilökohtaisia lahjakkuustekijöitä ja mielenkiinnon kohteita. Kun kaikki oppilaat ovat osallistuneet tapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen ja kun kaikkien tavoitteet ja päämäärät ovat olleet samat, vahvistuu ryhmien, luokka-asteiden ja koko koulun yhteenkuuluvuus.

5. TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

5.1. Tutkimuksen viitekehys

Kuvio 3. Tutkimuksen viitekehys.

Kuviossa 3 on esitetty tutkimuksen keskeiset käsitteet ja tutkimuksen kulku aikajärjestyksessä. Koripalloliitto järjestää Johan Pomppas -koulutusta kouluttajille, jotka järjestävät ala-asteen opettajille oman koulutustilaisuuden. Opettajien koulutuksen jälkeen, jota tutkimuksessamme yhtenä asiana arvioimme, järjestetään Johan Pomppas -turnaustapahtuma, josta arvioimme opettajien ja oppilaiden kokemuksia.

5.2. Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella koululiikunnan tehostamiskampanjaa, Koripalloliiton alulle panemaa valtakunnallista Johan Pomppas -projektiä pedagogisena tapaustudkimuksena toimintatutkimuksen tapaan. Tarkoitus on lähestyä tapauskohtaisesti kampanjan tavoitteisiin, sekä kampanjan parissa toimivien yhteisöjen toimintoihin. Lisäksi tarkoituksena on kartoittaa kokemuksia projektista.

Tutkimuksen päätavoitteet:

1. Minkälaisia ovat opettajien kokemukset projektista?
2. Kartoittaa lasten mielipiteitä turnaustapahtumasta
3. Kuvata Johan Pomppas -turnaustapahtuma ja kartoittaa sosiaalisen kasvun toteutumista tapahtumassa

Tutkimuksen tavoitteena on kontakteilla, arvioinnilla ja raportoinnilla edistää muutosta ja kehitystä kohteissa joihin tutkimuksen edetessä tutustutaan.

5.3. Tutkimusaineiston keruu

Tutkimuksen aineiston kaikkiin vaiheisiin, osallistuminen Johan Pomppas -kouluttajien koulutukseen (ohjelma liitteessä 6), kysely opettajille (liite 7) ja sen analysointi, turnaustapahtuman seuranta, haastatteluiden ja oppilaiden kuvausten analysointi tapahtumasta, liittyvä jatkuva ja toinen toisiinsa sitova havainnointi luo pohjan moninaiselle, kokonaisvaltaiselle aineiston analyysille ja prosessin kuvaukselle. Kirjosen (1994) mukaan osallistuvassa toimintatutkimuksessa tehdään interventioita, joita syntyy kun eri osapuolet ja organisaatiot toimivat aktiivisesti. Näin

käsitys kokonaisuudesta paranee ja kehittämismallit joissa ”kaikki vaikuttaa kaikkeen” ohjautuvat.

Yhtenä aineistonkeruutapanamme oli kysely, joka tunnetaan survey-tutkimuksen keskeisenä menetelmänä. Englanninkielinen termi survey tarkoittaa sellaista kyselyn muotoa, jossa aineisto kerätään standardoidusti ja jossa koehenkilöt muodostavat otoksen tai näytteen tietystä perusjoukosta. (Hirsjärvi 1997, 189.)

Tutkimusaineiston keruu alkoi yhteistyössä kahden koripalloliiton aluepäällikön (Keskinen ja Pohjoinen alue) kanssa. Teimme kyselyn alueiden opettajille, jotka olivat osallistuneet koripalloliiton kouluttajan pitämään Johan Pomppas esittelytilaisuuteen. Kyselyitä lähetettiin alueille yhteensä 155, joista palautui 79 kappaletta, eli 51 %. Kyselyn sisältöön vaikutti koripalloliiton halukkuus kehittää koulukoripalloa sekä käynnissä olevaa Johan Pomppas- projektia. Myös tutkijoiden kiinnostus opetusmenetelmien valintaan, lajin kehitykseen ja koripallon opetukseen vaikutti kyselyn sisältöön.

Tutkimuksessa käytettiin myös etnografisia tutkimusmenetelmiä. Kyseisellä menetelmällä aineistoa kerättiin jatkuvalla havainnoinnilla, kuitenkin pääasiassa kouluttajakoulutuksessa ja Johan Pomppas - tapahtumassa osallistuvan observaation ja haastattelujen kautta. Lisäksi analysoitiin oppilaiden kirjoittamia kuvauksia Johan Pomppas - tapahtumasta. (Syrjälä 1995, 68.)

Tutkimus eteni vaiheittain, johon vaikutti tutkimusprosessin aikana esille tulleet mielenkiinnon kohteet ja mahdollisuudet. Tutkimuksen ja Johan Pomppas -projektin eteneminen sekä aineiston keruun aikataulu on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Tutkimuksen ja projektin eteneminen

Tutkimuksen eteneminen ja aineiston keruun aikataulu:					
1995-1996 syys- maaliskuu	1996 huhtikuu lokakuu	1996 syys-	1996 marraskuu	1997 tammi huhtikuu	1997 helmi-
Tutkimustyön suunnittelu	Kyselyn suorittami- nen	Koulutusti- laisuus		Johan Pomppas- turnaus *opettajien ja oppilaiden haastattelu	Oppilaiden kuvaus tur- nauspäiväs- tä Tutki- muksen raportointi
Kirjallisuus- teen ja aineis- ton keruumah- dollisuuksiin tutustuminen		Kyselyn tu- lostien analy- sointi	Kirjallisuus- aineiston tarkistus	*sosiaali- suuden observointi	
Tulosten analysointi ja raportointi					
Projektin eteneminen:					
Kouluttajien koulutus	→ Opettajien koulutus	→ Joukkueiden muodostus ja turnauksen järjestelyt	→ Turnaustapahtuma		

5.4. Tutkimuksen analyysimenetelmät

Tutkimuksessa on yhdistetty kvantitatiivisiä ja kvalitatiivisiä analyysimenetelmiä. Tutkimuksessamme kysely opettajille edustaa kvantitatiivistä menetelmää. Muu havainnointi ja esim. kouluttajakoulutukseen osallistuminen, turnaustapahtuman observointi, oppilaiden ja opettajien haastattelu sekä oppilaiden kirjoittama aine turnauspäivästä edustavat kvalitatiivisiä analyysimenetelmiä. (Syrjälä 1995, 68.)

Kasvatusta ja opetusta koskevia kvalitatiivisiä tutkimuksia voidaan tarkastella myös tapaustutkimuksena, josta myös meidän tutkimuksemme sisältää piirteitä. Merriamin (1988, 11-21) mukaan partikularistisuus,

deskriptisyys, heuristisuus ja induktiivisuus ovat myös tapaustutkimuksen keskeisiä piirteitä. Partikularistisuudella tarkoitetaan keskittymistä tiettyyn tilanteeseen, tapahtumaan, ohjelmaan tai ilmiöön. Tapaus voi kertoa myös laajemmasta kokonaisuudesta, jonka osa se on. Deskriptiivisyydellä tarkoitetaan kuvausta, jossa prosesseja ja niiden kehittymistä tutkitaan pitkittäistutkimuksella. Kuvaus sisältää dokumentteja tapahtumista, lainauksia henkilöiden lausumista ja näytteitä henkilöiden tekemisistä. Heuristisuus merkitsee, että tapaustutkimusten pitäisi lisätä lukijan ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. Lukiessaan tapaustutkimusta voi löytää uusia merkityksiä ja laajentaa kokemuksiaan sekä saada vahvistuksia aikaisemmille tiedoilleen.

Seuraavana esitetään Stenhusen (1985) pohjalta mukailtu kvalitatiivisen tapaustutkimusten jaottelu, joka auttaa tutkimuksen liittämistä tiettyyn tutkimusperinteeseen ja perustelemaan siltä pohjalta tehtyjä ratkaisuja. Perusteluna jaottelussa on kysymyksen asetteluun ja tutkijan rooliin liittyvät erot.

1. Koulua koskevassa etnografisessa tutkimuksessa kohteena on kulttuurinen tieto, joka sisältää ihmisten yhteisöllisen toiminnan ja elämän, aikaansaannosten, ilmausten kokonaisuuden. Toiminnan olennainen osa on kenttätyö, jossa kiinnostuksen kohteena voivat olla esimerkiksi opetusmenetelmät ja siihen kuuluvat sosiaalisesti määräytyneet, usein tiedostamattomat merkitysrakenteet. Tarkastelu voi keskittyä myös lastenkulttuuriin eli lasten tapaan jäsentää, hahmottaa ja tulkita ympäröivää maailmaa. Tässä tutkimuksessa kohteena on koulun palloilunopetuksen kulttuuri.

2. Kvalitatiivinen evaluaatiotutkimus on prosessi, jonka avulla hankitaan tietoja, joiden pohjalta voidaan keskustella kriittisesti jostain ilmiöstä, tapahtumasta tai koulun kehittämisohjelmasta ja määritellä toteutetun ohjelman toimintojen arvon. Kiinnostuksen kohteena ovat osallistujien nä-

kemykset ohjelman eduista ja haitoista sekä se, miten kyseinen ohjelma edistää oppimista juuri siinä toimintaympäristössä. Tutkimuksessa mennään sisälle tutkimuskohteen maailmaan ja siinä tapahtuneisiin muutoksiin ja kerrotaan, miltä osallistuminen tuntuu ja tehdään käytäntöä koskevia parannusehdotuksia. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan Johan Pomppas -ohjelmaa ja sen toteutumista.

3. Toimintatutkimuksella tarkoitetaan käytännössä toimivien henkilöiden suorittamaa oman työnsä tutkimista ja kehittämistä. Lähtökohtana on jokin käytännön ongelma, jota pyritään ratkaisemaan. Cohenin ja Manion (1985, 208) mukaan toimintatutkimus on pienessä mittakaavassa interventio, väliintulo, todellisen maailman toimintaan ja tämän intervention tarkka tutkimus. Se on yhteistoiminnallinen, osallistuva, itsearvioiva sekä myös olosuhdesidonnainen, jolloin ongelman diagnosointi ja sen ratkaisu ovat sidoksissa tiettyyn kontekstiin. (Cohen ja Manion 1985, 208.)

Käytännössä nämä tapaustutkimuksen tyypit eivät ole aina selvästi erotettavissa toisistaan. Eroa tapahtuu kuitenkin sen perusteella, millaisia yleistyksiä niiden pohjalta pyritään tekemään ja mikä on niiden suhde teorian kehittelyyn. Walkerin (1980; 1983) ja Stenhusen (1985) mukaan tapaustutkimus on itsenäinen tutkimustyyppi, jossa selittäminen rajoittuu vain tutkittavaan tapaukseen ja muistuttaa ilmiön kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen pyrkivää selittämistä. Perustana on koottu dokumenttiaineisto ja suoritettu tulkinta. Tämä tutkimus perustuu ainutkertaiseen tapahtumakuvaukseen. Projektista saatuja kokemuksia voidaan hyödyntää vastaavanlaisten tapahtumien järjestämisessä.

5.5. Tutkimuksen validiteetti

Tutkimuksen validiteetilla tarkoitetaan sitä, että mittaaminen kohdistuu juuri siihen, mitä on tarkoitus mitata. Validi mittari on tarkoituksenmukai-

nen, mielekäs ja käyttökelpoinen eikä siihen sisälly systemaattista virhetä. Mittaamisella tarkoitetaan kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimusaineiston hankintaprosessia. (Eskola 1974, 85.)

Perinteinen validiteettitarkastelu ei päde täysin tässä tutkimuksessa, sillä ainoastaan kyselyä voidaan tarkastella perinteisen validiteettitarkastelun alla. Tutkimuksemme aineiston hankintaprosessi ohjautui tutkimuksen edetessä mielenkiintoisista kohteista seuraaviin tapahtumiin. Laadullisessa tutkimuksessa tätä voidaan pitää tutkimuksen hyvänä validiteettina. Tutkimuksemme validiteettiä heikensi se, että tutkijat eivät osallistuneet tapahtumaan, jossa oppilaat kirjoittivat kuvauksen Johan Pomppas-turnauksesta. Ensisijainen tarkoitus oli kartoittaa kokemukset ilman ohjailevia kysymyksiä.

6. JOHAN POMPPAS -PROJEKTIKUVAUS

Koripalloliitto käynnisti 1994 projektin, jonka tavoitteena on saattaa leikkielinen koripallokilpailu kaikkien lasten ulottuville. Tarkoitus on pelata kolme vastaan kolme koripalloa kilpailuluonteisesti. Pelit voidaan koulukohtaisesti toteuttaa olosuhteet huomioiden. Koulukohtaisista peleistä voidaan jatkaa kuntatason turnaukseen. Projektin tarkoituksena on myöskin antaa hauskuutta ja onnistumisen elämyksiä, sekä yhdessäoloa koululiikunnan puitteissa. Projekti, joka nivoutuu kilpailutapahtuman ympärille, tarjoaa laajan yhteistoiminnallisen kasvatustapahtuman, sekä vielä kehittyessään suuren mahdollisuuden toimia Koulu toimintakeskukseksi -ohjelman mukaisena koululiikunnan kehittämishojelman osana. Koulu toimintakeskuksena -ohjelma tähtää laajempaan kunnallisten yhteistyötahojen kanssa toteutettuun rakenteeseen opetussuunnitelman toteuttajana.

Vuonna 1994, kun toiminta käynnistettiin, kilpailuun osallistuvia oppilaita oli 5000. Seuraavana toimintavuotena osallistujien määrä kasvoi yli kaksinkertaiseksi 12 000:nteen. Lukuvuonna 1995 - 96 osallistujia oli 343 koulusta 30 220 oppilasta. Opettajia oli vuonna 1994 mukana projektissa 300 ja 1996 heitä oli jo 1300. (Kouluttajien koulutus 5.10.1996.)

6.1. Projektin tavoitteet

Projekti on suunnattu ala-asteen 3 - 6 -luokkalaisille tytöille ja pojille. Tarkoituksena on saada koripallo lajina tutuksi jo ala-asteella. Holopainen (1990, 140) tutkimuksessaan toteaa, että motoriset kyvyt ovat lajitaitojen suoritusedellytyksiä. Lähtökohtana tässä on motorinen herkkyyksikausi, joka mahdollistaa taitojen opettamisen optimaalisen ajoituksen. Koripallon sovelletuilla säännöillä on saatu aikaan pelitapa, jossa jokai-

nen voi osallistua peliin. Tavoitteena on myös antaa hauskuutta ja onnistumisen elämyksiä sekä mukavaa yhdessäoloa koululiikuntaan. Peliin osallistumisen lisäksi tavoitteena on kehittää yhteistyötä oppiaineiden integraation puitteissa myös laajemmaksi osallistumiseksi tapahtuman markkinointiin, oheistapahtumien organisointiin, toteuttamiseen sekä tiedottamiseen. (Mälkki 1996, kouluttajien koulutus.)

6.2. Kouluttajien koulutus

Yhtenä osana Johan Pomppas -projektin kokonaisuudesta on kouluttajien kehittämis- ja arviointipäivät. Tarkoituksena on arvioida toteutettuja toimintamalleja ja käydä toiminnallisesti läpi kouluttajien koulutuskokonaisuus. Kouluttajat yhteisin arvioin käsittelevät seuraavan vuoden toiminta- ja vastuualueita.

6.3. Opettajien koulutus

Koripalloliitto järjestää ala-asteen opettajille demonstraation omaisen koulutustapahtuman Johan Pomppas -projektista. Koulutuksessa kouluttajat esittelevät opettajille projektin sisällön ja materiaalit sekä demonstroivat oppilaiden avulla projektin kolme vastaan kolme pelitavan. Lisäksi opettajille näytetään Koripalloliiton Johan Pomppas -opetusvideo, joka sisältää keskeiset asiat kolme vastaan kolme pelin opettamiseksi.

6.4. Joukkueiden muodostus

Turnaukseen osallistuvat oppilaat muodostavat itse joukkueet ja keksivät joukkueellensa nimen. Samassa joukkueessa voi olla vain saman luokkatason oppilaita. Oppilaat valitsevat yhden pelaajista joukkueen kapteeniksi.

6.5. Johan Pomppas -tapahtuma

Johan Pomppas -projektissa pelimuotona on yhden korin peli, kolme vastaan kolme, jossa 3-4 hengen joukkue voidaan muodostaa yli luokkarajojen, mutta kuitenkin samalla luokkatasolla. Tavoitteena on, että lajiharjoittelu kuuluu osana liikunnanopetukseen ja näin oppilaat harjoittelevat luokkatasoittain. Suvaitsevaisuutta ja projektin tavoitteen mukaista kaikkien mahdollisuutta osallistua itse pelaamiseen ohjataan säännöllä, jossa joukkueen jäsenistä korkeintaan kaksi pelaajaa voi olla aktiiviharrastajaa, koripalloliiton lisenssipelaajaa ja heistäkin vain yksi kerrallaan kentällä (säännöt liitteessä 8).

7. KYSELYN TULOKSET

Kyselyn käsittely tapahtui SPSS for Windows -ohjelmaa käyttäen. Valitsimme kyselystä tarkastelun kohteeksi projektista ja sen vaikutuksista kysymykset 8, 10, 12, 13, 14 ja 17 (liite 7). Viitteitä opettajien kokemuksista oppilaiden taitotasosta saimme tarkastelemalla kysymystä 6. Tutkimuksen luonteesta johtuen käsittelemme kysymyksiä vain prosentuaalisesti. Tarkastelemme kysymyskohtaisesti myös pääpiirteitä sukupuolten välisistä eroista. Kysymyksien 6, 12, 13 ja 17 kohdalla olemme havaintojen vähäisestä määrästä johtuen luokitelleet muuttujat kolmeen luokkaan.

Opettajilta kysyttiin projektin hyödyllisyydestä oman opetuksen kannalta.

Taulukko 2. Opettajien kokemukset projektin hyödyllisyydestä.

	Miehet % (n=53)	Naiset % (n=22)	Yhteensä %
Hyödytön	4	5	4
Keskinkertainen	17	5	13
Hyödyllinen	79	91	83
	100	100	100

Projekti koettiin opettajien keskuudessa erittäin hyödylliseksi, erityisesti lähes kaikki naiset kokivat projektista olevan itselleen hyötyä.

Taulukko 3. Uusien virikkeiden saanti projektista.

	Miehet	Naiset	Kaikki
	% (n=53)	% (n=23)	%
Ei	19	30	22
Kyllä	81	70	78
	100	100	100

Kaikista vastaajista uusia virikkeitä sai yli 75%, miehet enemmän kuin naiset.

Taulukko 4. Projektin vaikutus koripallon opetuksen määrään.

	Miehet	Naiset	Kaikki
	% (n=54)	% (n=22)	%
Vähentänyt opetusta	4	0	3
Säilynyt ennallaan	52	36	47
Lisäntynyt opetusta	44	64	50
	100	100	100

Projekti ei ole juurikaan vähentänyt koripallon opetusta, vaan koripallotuntien määrä on joko säilynyt ennallaan tai lisääntynyt. Naisilla määrä on lisääntynyt selvästi enemmän kuin miehillä, eikä yhdelläkään naisvas-
taajista projekti ole vähentänyt koripallon opetuksen määrää.

Taulukko 5. Projektin säännöt.

	Miehet % (n=53)	Naiset % (n=22)	Kaikki %
Sekavat	6	5	5
Keskinkertaiset	7	9	8
Selkeät	87	86	87
	100	100	100

Projektin säännöt olivat opettajien mielestä selkeät tai keskinkertaiset, sillä sekavina sääntöjä piti alle kuusi prosenttia vastaajista.

Taulukko 6. Ennen projektia yhden korin 3 vs 3 -pelin käyttäminen.

	Miehet % (n=55)	Naiset % (n=23)	Kaikki %
Ei käyttänyt	44	70	51
Käytti	56	30	49
	100	100	100

Yhden korin 3 vs 3 -pelin käyttämisessä on sukupuolten välillä eroja. Miehistä yli puolet on käyttänyt koripallotunneilla yhden korin 3 vs 3 -peliä, kun naisista pienellä oli käyttänyt 30 prosenttia vastaajista.

Taulukko 7. Kolme vastaan kolme -pelin turnauksen järjestäminen.

	Miehet	Naiset	Kaikki
	% (n=54)	% (n=20)	%
Vaikeaa	2	0	1
Ei osaa sanoa	15	20	16
Helppoa	83	80	82
	100	100	100

Kolme vastaan kolme -turnauksen järjestäminen koettiin helpoksi, vaikeaksi sitä ei kokenut naisista kukaan ja miehistäkin alle kaksi prosenttia vastaajista.

Taulukko 8. Oppilaiden taitotaso koripallossa

	Miehet	Naiset	Kaikki
	% (n=56)	% (n=22)	%
Hyvä	36	32	35
Keskinkertainen	45	50	46
Heikko	19	18	19
	100	100	100

Oppilaiden taitotaso koripallossa oli vastaajien suurimman osan mielestä hyvä tai keskinkertainen. Sukupuolten välillä ei ole suurta eroa.

8. TAPAHTUMAKUVAUS TURNAUKSESTA

8.1 Taustaa

Seurasimme 29.01.1997 Jämsän alueen Johan Pomppas- turnausta, johon osallistui yhteensä 70 joukkuetta Jämsästä ja sen lähikunnista. Valitsimme Jämsän turnauksen sen sopivan ajankohdan takia niiden Keski-Suomen kuntien joukosta, joissa oli järjestetty Suomen Koripalloliiton järjestämää Johan Pomppas- koulutusta. Turnaus oli järjestyksessään kolmas Jämsässä järjestettävä Johan Pomppas- turnaus, joten tapahtuma oli tuttu sekä järjestäjille, että suurimmalle osalle osallistujista.

Oppilaat olivat muodostaneet täysin itsenäisesti joukkueet ja keksineet joukkueellensa nimen. Osallistuvien joukkueiden määrää ei oltu rajoitettu millään tavalla eli kaikki halukkaat joukkueet pääsivät mukaan. Turnauksen järjestäjänä toimi kolme opettajaa, jotka olivat jo etukäteen keränneet ilmoittautumiset, laatineet joukkueille otteluohjelman (liite 9), jakaneet lohkot omille kentille ja kouluttaneet yläasteen oppilaista toimitsijoita eri tehtäviin. Jokaisella kentällä oli yksi pelin valvoja, joka ei toiminut tuomarina vaan laski pisteet ja puuttui peliin vain jos joukkueet eivät kyenneet itse ratkaisemaan ongelmaa, joka useimmiten kohdistui sääntöihin. Valvontatehtävien lisäksi toimitsijoiden tehtävinä oli toimia kuuluttajana sekä tulosten vastaanottajana toimitsijapöydän ääressä.

8.2. Tapahtuman kulku

Tapahtuma alkoi klo 8.30 yhteisellä, kaikille osallistujille tarkoitetulla alkuinformaatiotilaisuudella, jonka piti yksi opettajista. Tilaisuudessa kerrottiin osallistujille yleisiä järjestäytymisohjeita, tavaroiden säilyttämisestä ja oleskelemisestä muuna kuin omien pelien aikana. Ohjeena oli, että joukkueiden kapteenit hakevat otteluohjelmat, tavarat säilytetään katso-mossa ja että joukkueiden tulisi viettää otteluiden välinen aika katso-

mossa. Jokaisen joukkueen kapteeni sai otteluohjelman (liite 9), josta selvisi pelien määrä ja paikka. Pelit alkoivat 9.30 ja etenivät otteluohjelman mukaisesti taukoamatta 14.30 asti jokaisen joukkueen pelatessa 2-3 peliä kymmeneen pisteeseen asti.

Joukkueiden suuresta määrästä johtuen loppuotteluita ei ehditty palata samana päivänä, vaan ne siirtyivät myöhempään ajankohtaan (5.2.). Tapahtuma kesti koko päivän, joten ruokailu tapahtui syömällä koululta saadut eväät. Ottelupaikalla oli myös oppilaiden pitämä kanttiini, jonka tarjonnan menekki kasvoi päivän edetessä.

Oppilailta, jotka eivät osallistuneet turnaukseen, oli normaali koulupäivä. Turnauksessa olevien valvovien opettajien mielestä turnaukseen osallistuminen ei haitannut osallistujien koulutyötä, koska kotitehtävien suorittamisesta oli jo sovittu etukäteen.

8.3 Kokemukset päivästä turnauspaikalla

Tapahtumaa analysoitiin tapahtuman aikana suoritetuilla avoimilla kysymyksillä opettajille (n=3) ja oppilaille (n=15). (Liite .) Opettajille esitettyjen kysymysten parusteella esiin nousi seuraavia asioita, jotka heidän mielestään vaikuttivat opetukselliseen kokonaisuuteen:

- ”Turnaus on oppilaille kohde, johon valmistaudutaan ja tämä on lisännyt myös lajitaitojen opettelu” kommentti kuvasi tavoitteellisuuden/motivaation lisääntymistä koulun liikuntatunnilla.

- Suuresta joukkuemäärästä johtuen pelien välinen odotusaika saattoi olla 1 - 1 1/2 tuntia, joka koettiin liian pitkäksi. Esille nousi peliaikataulun muuttaminen siten, että nuorimmat pelaisivat ensin.

- Yläasteen oppilaiden apu järjestelytehtävissä koettiin hyödylliseksi, koska heillä oli asiantuntevuutta. Tämä koettiin opettajien tehtäviä helpottavana tekijänä.
- Pelitilanteessa oppilaat joutuivat keskenään sopimaan ja neuvottelemaan säännöistä. Tämän koettiin toimivan välineenä sosiaalisuuteen kasvattamisessa
- Turnauksen palkinnot tulisi säilyttää samankaltaisina. Ensimmäisessä Jämsän Johan Pomppas -turnauksessa oli ollut runsaat, hyvät palkinnot kun taas seuraavana vuonna palkintoja ei ollut lainkaan. Tämä koettiin sekä opettajien ja oppilaiden taholta huonoksi ("saavutetuista eduista ei mielellään luovu") ja aiheutti pettymystä oppilaiden keskuudessa
- Esille tuli toisaalta mielipide, jossa mahdollinen elinkeinoelämän voimakas mukaantulo turnaukseen koettiin uhaksi. Tapahtuma olisi hyvä säilyttää nykyisenlaisena.

Haastatellut oppilaat vastasivat lähes kaikki saman suuntaisesti. Oppilaat kokivat turnauksen kivaksi, ei tarvinnut olla koulussa ja turnauksessa sai pelata paljon. Ainoa asia, joka koettiin ikävänä, oli pitkä odottelu-aika pelien välillä. Havaintomme oppilaiden ilmeistä ja puheen äänensävyistä lisäsi arviotamme positiivista kokemuksista. Haastatteluissa havaitsemiamme positiivisia ilmeitä ja äänensävyjä lisäsi varmasti tietynlainen pätevyyden kokemus haastattelun aikana.

8.4. Vastuun ja sosiaalisuuden ilmeneminen

Prososiaalisuuteen liittyviä tilanteita havaitsimme tapahtumassa vuorovaikutustilanteina erityisesti organisaattoreiden osalta, joihin katsomme kuuluvan järjestävät opettajat, pelin valvojat ja toimitsijat. Vuorovaikutusta opettajien välillä ilmeni pieninä "tilannekartoituspalavereina", joissa

kyseltiin toisilta ”miltä näyttää?” ja vastailtiin tilanteen mukaan. Pelin valvojen ja toimitsijoiden vuorovaikutus kohdistui lähinnä tehtävänkuvasta johtuen pelaajiin. Valvojat lähinnä ohjasivat pelaajia pelin kulkuun liittyvissä asioissa. Merkittävää oli myös se, että joukkueet viettivät pelien välissä kiinteästi aikaansa omina ryhminään. Ryhmät viettivät lähinnä aikaansa ohjeiden mukaan katsomossa katsellen muita pelejä ja syöden eväitä. Joukkueiden sisäistä auttutumiskäyttäytymistä emme tarkkailleet.

Havaitsimme tapahtumassa myös konkreettisia auttutumiskäyttäytymistilanteita. Tällaisena voidaan pitää esimerkiksi oppilaiden auttaessa toinen toisiaan selvittelemään otteluiden alkamisajankohtia. Koska aika-tila oli avoin kellonaikojen suhteen, oli luonnollista että sen puitteissa tapahtui paljon vuorovaikutusta. Organisaattoreiden välillä tapahtui sääntöjen tulkintaa, jossa enemmän lajitietoa omaava opettaja ohjasi pelin valvoja. Tämä ei kuitenkaan ollut usein toistuvaa vuorovaikutusta. Pelitilanteita ja niissä tapahtuvia vuorovaikutussuhteita ja auttutumiskäyttäytymistä emme pysty raportoimaan keräämämme aineiston pohjalta.

8.5. Turnauksen jälkeiset kokemukset

Oppilaiden kokemuksia tapahtumasta kerättiin myös äidinkielen opetuksessa. Oppilaat (n=30) kirjoittivat tapahtumasta kuvauksen. Opettaja antoi kirjoituksen sisältöön vinkkejä aiheista, joita kirjoitus voisi sisältää. Tällaisia olivat turnauksen hyvät ja huonot puolet, kysymys alkukarsintojen ja palkintojen tarpeellisuudesta.

Kirjoituksissa tuli esille seuraavia positiivisia, mukavia ja kivoja asioita:
”Hauskaa minusta oli itse peli, ja se, että sai pelata”.
”Pelejä oli ihan mukava katsoa”.

”Se oli hyvää siellä, kun ei tarvinnut olla koulussa”.

”Turnaus meni meidän joukkueelta ihan hyvin”.

”Säännöt olivat hyvät”.

”Mielestäni kaikki pelimme joukkueellamme menivät hyvin, oli haastavaa kokeilla jotain uutta ja samalla jotain vanhaa koripallon yhteydessä”.

”Pelaaminen näytti ihan mielenkiintoiselta katsomosta”.

”Vaikka en itse pelannut, tuntui kun olisin ollut itse pelaamassa. Oli hauska arvoitella, kumpi voittaa, vaikka kokoajan ei ollutkaan oman luokan pelaajia”.

”Siellä oli paljon mukavampaa kuin homehtua matikantunnilla koulussa”.

Negatiivisina, ikävinä ja huonoina asioina kirjoituksista tuli esille seuraavia asioita:

”Kaikki tuomarit ei osannut sääntöjä”.

”Kaikki ei osannut sääntöjä, esimerkiksi heiton jälkeen piti kiertää raja, vaikka sai pallon itselleen”.

”Tyhmää oli se, kun oli otteluiden välissä niin pitkä tauko, ja kun tuomarit oli ihan pihalla säännöistä”.

”Meidän pelit meni aika huonosti, kun ei saatu kuvioita pyörimään, vaikka oltiin suunniteltu”.

Alkukarsintojen tarpeellisuus koettiin kirjoitusten mukaan seuraavasti:

”Ensin pitäis luokkien väliset karsinnat ja vain parhaat pääsisi jatkoon”.

”Kyllä oman koulun turnaukset olisi aika tyhmiä, koska sitten ne vähän huonommat eivät pääsisi pelaamaan, vaikka haluaisivat”

”Se että kaikki pääsee suoraan turnaukseen on hyvä, koska saa jonkin verran kokemusta”.

”En missään nimessä haluaisi, että koululla karsittaisi ja parhaat pääsisivät, koska silloin ei välttämättä pääsisi koko turnaukseen”.

Palkintojen tarpeellisuudesta turnauksessa oppilailla oli seuraavia mielipiteitä:

"Tavarapalkinnot kyllä pitäisi olla, koska se on hienoa saada niitä".

"Jos pelaamaan pääsee, niin pitää siitä saada palkinto".

"Palkintoa ei tarvitse, koska pelkkä turnaus pitäisi antaa ilon pelata".

"Kyllä se olisi kivaa, että olisi tavarapalkintoja, mutta ei se välttämätön ole, ainakin kunniakirja pitää saada".

"Ois se aika hyvä saada jotai pikkupalkintoja".

"Palkinnot on mulle sivuseikka".

"Välttämätöntä olisi olla tavarapalkinnot, kunnolliset sellaiset".

"Palkinnot olisi kivoja, mutta peli on tärkeintä".

9. POHDINTA JA ARVIOINTI

Tutkimuksessamme, jonka tarkoituksena oli tarkastella Johan Pomppas -projektia monitahoisesti, antoi oivan mahdollisuuden käyttää useita aineistonkeruumenetelmiä. Tämä menetelmien runsaus ja perinteisistä tutkimusmenetelmistä poikkeavat aineistonkeruutavat olivat meille antoisia. Tutkimuksemme oli prosessi, jossa tutkimuksen kohde muotoutui tutkimuksen edetessä. Kohteiden muotoutumiseen vaikutti tutkimusprosessi, tulokset sekä tulosten arviointikeskustelut.

Johan Pomppas- koulutukseen osallistuneille opettajille suunnatusta kyselystä käsitelimme ainoastaan kysymyksiä, jotka parhaiten kuvasivat opettajien mielipiteitä projektista ja sen vaikutuksista. Valtaosa opettajista koki projektin hyödylliseksi ja virikkeitä antavaksi. Positiivisiin kokemuksiin varmasti vaikutti se, että monelle opettajalle projekti tarjosi uutta tietoa koripallosta ja uudet asiat koetaan yleensä innostavana ja toimintaa muokkaavana virikkeenä. Kiinnitimme huomiota projektin pelimuodon, kolme vastaan kolme -pelin, vähäiseen käyttämiseen ennen projektia etenkin naisten osalta.

Kokemukset olivat turnaustapahtumassa opettajien osalta varsin positiivisia, mielenkiintoista olisi kuitenkin kartoittaa mielipiteitä sellaisilta opettajilta, jotka eivät turnaukseen osallistuneet. Oppilaiden kirjoituksissa ilmeni mukavia ja ikäviä asioita tapahtumasta. Ainoastaan yhdessä kirjoituksessa ilmeni viittaus ("on kivaa kun yhdessä kannustetaan") sosiaalisuuteen, kun tarkastelimme aineistoa teorian pohjalta. Tulokset alkukarsintojen tarpeellisuudesta ja palkinnoista kuitenkin jakaantuivat tasan. Mielestämme tämä hyvin osoittaa lasten yksilöllisiä tarpeita ja motiiveja toimintaan

Kokonaisuudessaan valtakunnallinen Johan Pomppas -projekti on mielenkiintoinen kehittämiskampanja, joka tavoitteineen tarjoaa oivan mahdollisuuden kehittää paikallisten olosuhteiden ja koulun sisäisen arvoperustan mukaan yleistä palloilun opetusta sekä valittujen kasvatustavoitteiden saavuttamista sekä yleistä palloilun opetusta.

Koimme, että tutkimusprosessi tuki meidän omaa ammatillista kasvuamme. Se auttoi löytämään vaihtoehtoja opetuksen sisältöön ja kasvatuksellisiin näkökohtiin. Jämsän turnaus antoi virikkeitä palloilutapahtuman järjestämiseksi, joita voidaan soveltaa muidenkin koulujen toimintaan. Asioita, joita tapahtuman järjestämisessä tulee huomioida olemme esittäneet jatkossa. Huomioitavat asiat kuitenkin muovautuvat tapahtuman erityispiirteet huomioonottaen. Tutkimusprosessin ja siihen liittyvien aineistojen analysoinnin sekä palloilutapahtumaa vähemmän tuntevan liikunnanopettajan haastattelun avulla on pyritty kartoittamaan ja löytämään huomioitavia asioita tapahtuman järjestämiseksi.

Tutkimuksen perusteella laadittuja suosituksia vastaavanlaisten tapahtumien järjestämiseksi jatkossa:

1. Opettajien ja oppilaiden yhteispalaveri turnauksen järjestämisestä

Yhteisessä, opettajien ja oppilasedustajien, palaverissa sovitaan sopivasta tapahtuman ajankohdasta ja keskinäisestä työnjaosta. Tapahtuma voidaan järjestää esimerkiksi teemaviikolle, jonka aihepiiriin tapahtuman voi luontevasti sitoa.

2. Valmisteluissa huomioitavia seikkoja

Tapahtumasta tiedotetaan koko kouluuyhteisölle. Tarkoituksena on kertoa tapahtuman taustoista, tavoitteista, sekä innostaa oppilaita osallistumaan aktiivisesti tapahtumaan ja sen järjestelyihin. Jos tapahtuma järjestetään jollakin koulun teemaviikolla, on tärkeää selvittää oppilaille miten tapahtuma nivoutuu teemaviikon tavoitteisiin.

3. Joukkueiden kokoaminen

Vastuu joukkueiden muodostuksesta voi olla esimerkiksi oppilailta. Opettajan on kuitenkin tärkeä valvoa ja osallistua rakentavan keskustelun avulla joukkueiden kokoamistilanteisiin, jotta ryhmien muodostukseen liittyisi kasvatuksellisesti tärkeitä elementtejä. Tilanteita ei saisi lii-
kaa hallita muutenkin vahvat persoonat, vaan myös minäkäsitykseltään heikompien oppilaiden tarpeet huomioitaisiin. Erityisesti joukkueen kapteenin valintaan ja siihen liittyviin asioihin opettajan tulisi osallistua. Joukkue valitsee keskuudestaan kapteenin, joka omaa rooliin sopivia piirteitä, kuten sosiaalisuus, empaattisuus ja yhteistyökykyisyys.

4. Tapahtumajärjestelyistä vastaavien valitseminen

Opettajat miettivät yhteistyössä oppilaiden kanssa tapahtuman organisoinnin ja oheistapahtumien vastuualueet ja esittävät ne osallistuville luokille. Toiminnassa on mahdollisuus koulun sisäiseen ja koulun ulkopuolisten tahojen toiminnan integrointiin.

5. Arviointi ja kiitokset

Tapahtuma tulee päättää yhteiseen oppilaiden ja opettajien arviointiin. On tärkeää keskustella tapahtumasta, sen valmisteluihin ja kulkuun liittyvistä oppilaiden kokemuksista. Tämä onnistumisten ja epäonnistumisten arviointi antaa valmiuden kohdata uusia vastuullisuutta ja yhteistyökykyisyyttä vaativia tehtäviä. Tärkeää on myös ohjata oppilaita kiittämään toinen toisiaan ja yhteistyössä toimineita tahoja.

Edellä esiin nostetut asiat ovat ehkä opettajille itsestäänselviä asioita, kirjasimme ne kuitenkin esille, jotta käytännössä näiden esiin tulevien toimintojen tiimoilta voidaan lähteä miettimään organisointitapoja ja malleja, jotka muotoutuvat valittujen tavoitteiden mukaan. Oppilaille omakohtainen, itsenäinen organisointi ja vastuunkanto voi olla hyvinkin uutta toimintaa.

Alueellisesti Johan Pomppas -toiminta on hyvin erimuotoista. Mainittakoon kuitenkin esimerkiksi Jyväskylässä toteutettu lopputurnausta yhdistettynä suurempaan Koulut liikkeelle - Kulttuurit kohtaavat -tapahtumaan. Turnauksessa huomioitiin myös koulun suvaitsevuuskasvatusta tummaihaisen aktiivipelaajan osallistuessa tapahtumaan. Tämä antaa mielestämme viitteitä projektin onnistuneeseen toteutukseen ja tulevaisuuden mahdollisuuksiin.

Yhtenä seikkana näemme myös hallinnollisten muutosten antavan mahdollisuuden opetuksen, oppiaineiden ja erilaisten kurssien eheyttämiseen. Odotamme keskustelua esimerkiksi mahdollisesta pedagogisesta näkemystä omaavan opettajan ohjaamasta ja valvomasta tapahtumajärjestelykurssista, joka voidaan sijoittaa vastaavanlaisiin tapahtumiin.

Yläasteelle suunnatun koululiikunnan tehostamiskampanjan Terveet Ympyrät -kilpailun pelijärjestelmää ja toimintamuotoja joudutaan jatkossa miettimään. Tästä osoituksena on käynnissä olevat Koripalloliiton yhteistyökokoukset, joissa pohditaan vanhan toimintamuodon säilyttämistä tai muuttamista Johan Pomppas -projektin toimintaa mukaelevaksi kokonaisuudeksi. Tutkimuksemme pohjalta on vaikea ilmaista mielipidettä asiaan. Toiminnalla on mahdollisuus edetä molempiin suuntiin. Tärkeää on vain löytää sellaisia toimintamuotoja, jotka tarjoavat lapsille ja nuorille mahdollisuuksia toiminnalliseen ja kokonaisvaltaiseen kehittymiseen toteutetussa liikuntakasvatuksessa.

Mikä osuus tutkimuksellamme ja siihen liittyvillä kontakteilla ja palautteilla oli projektin parissa toimivien henkilöiden toimintaan ja itse projektin muutoksiin ja kehitykseen, on vaikea arvioida. Voidaan kuitenkin olettaa, että esimerkiksi kouluttajien kehityspäivillä raportoimamme positiiviset tulokset opettajien kokemuksista vahvisti sekä lisäsi kouluttajien ja liiton innostusta toimintaan. Tutkijoiden oma käsitys opetuksellisten mahdollisuuksien osalta avartui.

Tutkimuksemme lähestyi Johan Pomppas -projektia varsin pinnallisesti eri tahoilta. Tutkimuksen aikana ja teorian pohjalta meille kuitenkin nousi esille asioita, joita olisi jatkossa mielenkiintoista tarkemmin tutkia osallistuvalla ja kokeilevalla otteella käytännössä. Tällaisia olivat eri menetelmät taidon opetuksessa sekä eri menetelmien kokonaisuus kasvatuksellisten tavoitteiden toteutumiseen oppilaan kokemuksen kannalta.

LÄHTEET

- Alarotu, A. & Nurminen, A. 1993. 5. - 6. -Luokkalaisen urheilun harrastajan sosiaalisuus ja sen ilmeneminen ryhmätilanteissa. Jyväskylän Yliopisto. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma.
- Allard, E. 1988. Sosiologia I. Juva: WSOY.
- Brotherus, A. 1994. Opetus varhaiskasvatuksessa. Juva: WSOY.
- Cohen, L. & Manion, L. 1985. Research methods in education. Toinen painos. Bristol: Leaper & Gard.
- Eskola, A. 1974. Sosiologian tutkimusmenetelmät I. Helsinki: WSOY.
- Evans, J.R. 1985. The process of team selection in children's selfdirected and adult-directed games. University of Illinois. Doctoral dissertation of philosophy.
- Gahagan, J. 1977. Vuorovaikutus, ryhmä ja joukko. Espoo: Weilin & Göös.
- Hellison, D. R. & Templin, J. 1991. A reflective approach to teaching physical education. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Hirsjärvi, S. 1997. Tutki ja kirjoita. Tampere: Tammerpaino OY.
- Holopainen, S. 1990. Koululaisten liikuntataidot: motorisen taitavuuden kehittyminen kehon rakenteen, kehitysiän ja liikuntaharrastusten silittämänä ja taitavuuden pedagoginen merkitys. Studies in sport, Physical Education and Health no: 26. Jyväskylä. Sisäsuomi.
- Jauhiainen, R. & Eskola, M. 1994. Ryhmäilmiö. Juva: WSOY.
- Johnsson, R., Nelsson, D. & Skon, L. 1980. Effects of cooperative, competitive and individualistic goal structures on achievement: a meta-analysis. Psychological Bulletin 1980, vol 87, 47-62.
- Kahila S. 1986. Auttamiskäyttäytymisen edistäminen liikuntatunnilla yhteistyöskentelyn avulla. Jyväskylän yliopisto. Liikuntapedagogiikan lisenssiaatin tutkielma.

- Kahila S. 1993. Opetusmenetelmän merkitys prososiaalisessa oppimisessa. *Studies in sport, Physical Education and Health* no: 29. Jyväskylä: Sisäsuomi.
- Kaipio, K. & Murto, K. 1980. Toimiva yhteisö. Jyväskylä: Gummerus.
- Keitaanniemi, T. & Nupponen, H. 1987. Liikuntakykyisyyden ja koululiikunnan tehostamisen yhteydet peruskoulun oppilaiden sosiaaliin toimintoihin. *Liikunta ja tiede* 24(5), 246-250.
- Kolehmainen, J. 1991. Oppilaskeskeisen liikunnanopetuksen vaikutukset 5.luokan oppilaiden sosiaalisuuteen. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Komiteamietintö 1983: 62. Jatkuvan koulutuksen toimikunnan mietintö.
- Kouluhallituksen ryhmäkirjeet R 358/1983, 268/1984, 317/1984, 234/1985, 389/1985, 285/1986, 287/1986, 221/1986, 221/1987, 357/1987.
- Koulun kerhokeskus. 1991. Ilo elää! Virikkeitä koulun toiminnan monipuolistamiseen. Helsinki: Systeprint.
- Malinen, P. 1984. Opetussuunnitelmat nykyajan koulutuksessa. Keuruu: Otava.
- McPherson, B., Curtis, J. & Loy, J. 1989. The social significance of sport. Champaign, IL: Human kinetics.
- Merriam, S.B. 1988. Case study research in education. A Qualitative Approach. San Francisco: Jossey-Bass.
- Midlarsky, E., Bryan, J.H. & Bricman, P. 1973. Aversive approval. Interactive effects of modeling and reinforcement on altruistic behavior. *Child Development* 44, 321-328.
- Mikes, J. 1987. Basketball fundamentals. Leisure press. Champaign, IL: Human kinetics.
- Mosston, M. 1981. Teaching physical education. Ohio: A Bell & Howell.

- Nupponen, H.; Halonen, L. ja Pehkonen, M. 1991. Tehostetun koululiikunnan tutkimus. Peruskoulun oppilaiden liikunnalliset, tiedolliset ja sosiaaliset toiminnot kolmen lukuvuoden aikana. Turun yliopiston julkaisuja, sarja A: 146.
- Oksava, E. : Koripallon opettajan opas. (Ei vuosilukua) Suomen Koripalloliitto ry.
- Parkatti, H. 1990. Ohjaus ja kasvatus nuorten kasvatuksessa. Teoksessa A. Mero, T. Vuorimaa & K. Häkkinen. (Toim.) Lasten ja nuorten harjoittelu. Jyväskylä: Gummerus, 14-15.
- Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet, 1994, Liikunta. Valtion painatuskeskus. Helsinki
- Petersen, R.S. 1993. Koripallovalmennus. Forssa: Forssan kirjapaino.
- Phillip, J. A. & Wilkerson, J. D. 1990. Teaching team sport. IL: Human Kinetics.
- Pulkkinen, L. 1977. Kotikasvatuksen psykologia. Gummerus.
- Pulkkinen, L. 1985. Nuoret ja kotikasvatus. Keuruu: Otava.
- Pulkkinen, L. & Wahlström, R. 1987. Kasvu yhteisvastuuseen ja rauhaan. Sosiaalivaltiosihteerin julkaisuja, 10/1987.
- Ruuskanen, E. 1994. Millaisella vauhdilla koulut muuttuvat. Liikunta ja tiede 1 (94), 9.
- Sarlin, E-L. 1995: Minäkokemuksen merkitys liikuntamotivaatiotekijänä. Studies in sport, Physical Education and Health no: 40. Jyväskylä: Sisäsuomi.
- Sarlin, E-L. 1996. Liikunta ja tiede. 6 (96), 14-18.
- Shields, D. & Bredemeier, J. 1995. Character Development and Physical Activity. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Stenhouse, L. 1985. Case study methods. Teoksessa T. Husen & N. T. Postlethwaite, (Toim.) International encyclopedia of educational research and studies. Oxford: Bergamon, 645-650.
- Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E. & Saari, S. 1995. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Rauma: Kirjapaino West Point.

- Takala, A. & Takala, M. 1980. Psykologinen kehitys lapsuusiässä.
Porvoo: WSOY.
- Telama, R. 1984. Sports in and out of school. Teoksessa
O. Meriläinen & A. Pälvimäki (toim.) Research institute of
physical culture and health & research unit for sport.
Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 46.
- Tenhu, M. 1996. Retkeilyn opetus koulussa. Jyväskylän yliopisto.
Liikuntapedagogiikan pro gradu -tutkielma.
- Tiitinen, S. & Varstala, A. 1982: Liikuntaa 7-12 vuotiaille, palloilu. Keuruu:
Otava.
- Walker, R. 1980. The conduct of educational case studies.
Ethics, theory and procedures. Teoksessa W.B. Dockrell & D.
D. Hamilton, (Toim.) Rethinking Educational Research.
London: Hodder and Soughton, 30-63.
- Walker, R. 1983. Three good reasons for not doing case studies in
curriculum research. Journal of Curriculum Studies 15,
155-165.
- Wissel, H. 1994: Basketball, steps to succes. Champagne, IL: Human
Kinetics.

Syöttö

Koripallossa voi palloa liikutella vain kuljettamalla tai syöttämällä.

Syöttö on nopein tapa saada pallo kanssapelaajalle, sillä verrattaessa kuljetukseen, pallo lentää ilmassa paljon nopeammin kohteeseensa.

(Wissel 1994, 55.)

Rannesyöttö on koripallon perussyöttö, koska sitä voidaan käyttää nopeasti, ja se on tarkka. (Wissel 1994, 56.) Etenkin nuorten pelaajien keskuudessa koriinheittotilanteiden luominen tapahtuu etupäässä syöttöjen avulla. Tästä syystä rannesyötön opettamiseen ja harjoitteluun eri tilanteissa kannattaa käyttää melko runsaasti aikaa. (Tiitinen & Varstala 1982, 118.) Koripalloilijan valmiusasento, jossa pelaajan jalat ovat hartioiden leveydellä ja polvet hieman koukussa, katse eteenpäin. Pallo on rinnan korkeudella, sormet levitettyinä pallon sivuille peukaloiden ollessa pallon takana. Kynärpäät ovat lähellä vartaloa. Pallo lähetetään liikkeelle kynärpäiden, ranteiden ja sormien nopealla ”näpäyksellä”. Vartalon paino siirtyy takimmaiselta jalalta eteen suorituksen aikana, säilyttäen tasapainon. Palloa saatetaan loppuun asti, peukalot koskettavat palloa viimeiseksi. Kämmenet kääntyvät hieman ulospäin ja peukalot osoittavat alaspäin, kädet ovat ranteista rentoina. Koko suorituksen ajan pää on pystyssä ja katse seuraa syöttöä. (Oksava, 19.)

Kuljetus

Koripallossa pelivälineen, eli pallon, kanssa eteneminen on sallittua ainoastaan palloa kuljettamalla. Kuljetuksen tulisi olla yhtä luontevaa sekä vasemmalla että oikealla kädellä. Palloa hallitaan sormenpäillä, ranteella ja kyynärvarren liikkeillä. Kuljetuksen aikana pallo työnnetään alas ja ”poimitaan” sormenpäillä ja ranteella joustuen sen noustessa ylös. (Oksava, 21 ; Wissel 1994, 74.)

Korkea kuljetus on pallollisen pelaajan etenemistapa etenkin silloin, kun puolustava pelaaja ei ole välittömässä läheisyydessä tai silloin, kun pallollisen pelaajan vauhti on kova. Palloa hallitaan sormenpäillä ja ranteella ja pelaajan asento on normaali juoksuasento, jossa pää on pystyssä ja katse eteenpäin. Palloa työnnetään eteenpäin ja pallon pomppu ei saa nousta yli hartiatason. (Oksava, 21.)

Matalassa, suojaavassa kuljetuksessa pallo ei pomppaa yli polven korkeuden ja oma vartalo pidetään pallon ja vastustajan välissä. Matalaa kuljetusta käytetään silloin, kun puolustaja on lähellä ja palloa pitää suojata. Matalassa kuljetuksessa pallo pysyy parhaiten kuljettajan hallussa ja sitä on vaikea ottaa pois. Pelaaja voi matalan kuljetuksen aikana vaihtaa nopeutta ja suuntaa sekä pysähtyä, pallon pysyessä kontrollissa. Matala kuljetus tapahtuu polvien ollessa koukistettuina, selkä suorana ja pää pystyssä katseen oleessa eteenpäin. (Wissel 1994, 75 ; Oksava, 21.)

Heitto

Heiton perustana on koripalloilijan valmiusasento. (Oksava, 22.) Jalat ovat hartioiden leveydellä, heittävän käden puoleinen jalka noin puoli jalanmittaa edellä, varpaat kohti korja. Selkä on suorana, polvet joustavat. Ote pallosta sormenpäillä, heittävä käsi suoraan pallon takana ja toinen käsi tukee palloa sivulta. Heittävän käden kyynärpäätä osoittaa suoraan korja kohti. (Oksava, 22.)

Heittosuorituksen rytmi ja voima tulee jaloista (Wissel 1994, 34). Heitto alkaa polvien pienellä koukistuksella, jonka aikana pallo viedään läheltä kasvoja suoraan ylös. Polvet suoristuvat ja pallo lähtee liikkeelle kyynärpään ja ranteen ojennuksella. Tukeva käsi irtoaa pallosta hieman ennen heittävän käden ranneliikettä. (Oksava, 22.)

Lay-up-heittoa käytetään korille ajon tai leikkauksen yhteydessä (Wissel 1994, 46). Kuljetuksesta tai syötöstä pallo otetaan käteen ensimmäisen askeleen aikana, tämä askel on pitkä ja matala. Toinen askel on matala ja lyhyehkö, joka valmistelee seuraavan jalan suoraan ylöspäin suuntautuvan ponnistuksen. Ponnistus heittoon tapahtuu heittävän käden vastaisella jalalla. Askelten aikana pallo viedään vartalon edestä pään yläpuolelle ja ote pallosta on molemmin käsin ponnistuksen lakipisteeseen saakka. Pallo irtoaa kädestä ponnistuksen lakipisteessä kyynärvarren ojentuessa, ranteen ja sormien saattaessa palloa koriin joko levyn kautta tai suoraan. Pää on pystyssä, katse koriin tai levyyn ja heiton jälkeen tasapainoinen alastulo. (Oksava, 23.)

Puolustus

Puolustamisen tarkoitus on estää vastapuolen hyökkäys katkaisemalla syöttöjä, vaikeuttamalla kuljetusta, estämällä koriinheittoa ja ottamalla levypallot. (Tiitinen & Varstala 1982, 140.) Joukkueen menestys riippuu puolustuksesta. Hyvä ja tehokas puolustus ei ainoastaan vaikeuta vastustajan korintekoyrityksiä, vaan antaa myös omalle joukkueelle enemmän mahdollisuuksia korintekoon. Tehokas ja aggressiivinen puolustus johtaa hyökkääjät pallonmenetyksiin ja ohiheittoihin, jonka seurauksena puolustajat saavat pallon haltuunsa ja pääsevät hyökkäämään. (Wissel 1994, 192.)

Puolustusasennossa pelaajalla on pää pystyssä, selkä suorana, kädet kyynärpäistä hieman koukistuneina rentoina eteenpäin osoittaen. Vartalon painopiste on alhaalla, polvet koukistettuina, asento näyttää istuvalta. Jalat ovat hartioiden leveydellä ja paino on päkiöillä. (Oksava, 23.)

Liikkuminen puolustusasennossa eli jalkatyössä suuntautuu pääasiassa takaviistoon kylki edellä. Askeltaminen on liukuvaa, jossa säilytetään tuntuma lattiaan koko ajan. Painopiste pysyy alhaalla ja pää pystyssä. Jalat eivät saa mennä ristiin. (Oksava, 24.)

Pallotonta pelaajaa vartioidessaan puolustaja ottaa hyökkääjästä yhden tai kaksi askelta korille päin, säilyttäen puolustusasennon. Puolustajan tulee nähdä pallo ja oma vartioitava koko ajan ja estettävä hänen korille leikkaus. Pallottoman hyökkääjän puolustajan on myös oltava valmiina auttamaan muita puolustajia. (Oksava, 24.)

Hyökkäys

Hyökkäyspelissä on paljon yksinkertaisia liikkeiden sarjoja, joilla on määrätty taktinen tarkoitus. Ne muodostetaan kaikista sääntöjen mukaisista liikkeistä: liikkumistavat, lähdöt/pysähdykset, suunnanmuutokset, vauhdinmuutokset, käännökset, hypyt, syötöt jne. Näitä osia yhdistelemällä voidaan rakentaa loputon määrä eri taktisia toimintamalleja. Ainoastaan pelaajan tai valmentajan mielikuvitus rajoittaa eri osien yhdistelyä. Liikkeiden varaston laajentamisen päätavoite on luoda pelaajalle tarpeeksi osia, joista voidaan tuottaa automaattisia kokonaisratkaisuja pelitilanteisiin niiden syntyessä kentällä. (Petersen 1993, 14.)

Johan Pomppas -kouluttajien koulutus

5 - 6.10.1996 Helsinki

Ohjelma

Lauantai 5.10.96

Tulolounas

Päivien avaus

Toiminnallinen oppiminen

Johan Pomppas!

- lukuvuoden 1995-96 tulokset

- tulosten arviointi ja johtopäätökset

Kahvi

Toteutetut toimintamallit

- Pohjoinen - Itäinen - Keskinen

- Läntinen - Eteläinen - Kaakkoinen

Demonstraatiot salissa

-video

-näytetunti

-perusharjoitteet

Sunnuntai 6.10.96

Johan Pomppas!

- seurakäynnit

- koulukäynnit

Lukuvuoden 96 - 97 ohjelma

- aikataulut ja materiaalit

- vastualueet

Päätös

1. Sukupuoli ja ikä?

☐ Mies	ikä	☐ -30
☐ Nainen		☐ 31-40
		☐ 41-50
		☐ 51-

2. Koulutuksesi?

- Kasvatustieteiden kandidaatti/maisteri
 Liikuntatieteiden kandidaatti/maisteri
 Muu, mikä?
-

3. Keskimääräinen oppilasryhmien koko liikuntatunneillasi?

☐ -10	☐ 21-25
☐ 11-15	☐ 26-30
☐ 16-20	☐ 31-

4. Opettamistani liikuntaryhmistä on a) sekaryhmiä (tyttö-poika) ____ kpl

b) tyttöryhmiä ____ kpl

c) poikaryhmiä ____ kpl

5. Millaiset ovat koripallon operusolosuhteet ? (tila, koritelineiden lkm, pallojen lkm, jne.)

6. Luokkiesi oppilaiden taitotaso koripallossa on mielestäsi?

Heikko 1 2 3 4 5 Hyvä

7. Opetan koripalloa yhdelle luokalle lukuvuoden aikana ____ tuntia

8. Onko projekti vaikuttanut koripallon opetuksen määrään osaltasi?

Vähentänyt

Ennallaan

Lisääntynyt

Miksi?: _____

9. Hallitsen koripalloilun a)perustaitojen ja b)-taktiikan opettamisen ala-asteella mielestäni

a) Puutteellisesti 1 2 3 4 5 Erinomaisesti

b) Puutteellisesti 1 2 3 4 5 Erinomaisesti

10. Oletko peluuttanut yhden korin kolme vastaan kolme peliä oppilaillasi ennen projektia ?

EN

KYLLÄ

11. Projektin videonauha on mielestäni

Sekava 1 2 3 4 5 Selkeä

12. Projektin säännöt ovat mielestäni

Sekavat 1 2 3 4 5 Selkeät

13. Kolme vastaan kolme pelin turnauksien järjestäminen on mielestäni

Vaikeaa 1 2 3 4 5 Helppoa

14. Saitko koripallon opetukseen uusia virikkeitä projektista?

EN

KYLLÄ, mitä? _____

15. Kaipaisitko projektiin jotain lisää?

EN

KYLLÄ, mitä?

16. Oliko projektissa jotain turhaa?

EI

KYLLÄ, mitä?

17. Koin projektin itselleni

Hyödyttömäksi 1 2 3 4 5 Hyödylliseksi

KIITOS !!

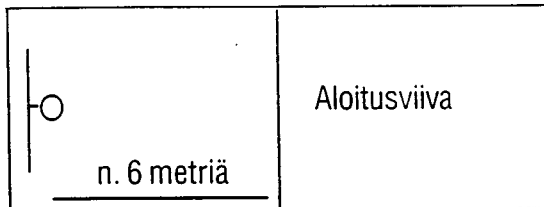
Kommentoitavaa:

YHDEN KORIN KOULUKORIS- SÄÄNNÖT

SÄÄNNÖT

1. Peliä pelataan yhteen koriin kolmen pelaajan ollessa kerrallaan pelivuorossa. Pelialue on rajattu ja siihen on merkitty aloitusviiva, joka sijaitsee noin 6 metrin päässä korin keskipisteestä. (kts. kuva)

2. Ottelun aloittava joukkue arvotaan. Peli alkaa syötöllä aloitusviivan takaa.

3. Hyökkäysvuoro vaihtuu joka korin jälkeen. Peli jatkuu puolustajan antaessa pallon hyökkääjälle aloitusviivan taakse, jonka jälkeen hyökkäys alkaa syötöllä.

4. Korista saa aina yhden (1) pisteen.

5. Hyökkäysaika on rajoittamaton. Kolmen sekunnin sääntö ei ole voimassa.

6. Vaihtaa saa vapaasti pelikatkon yhteydessä. Kummallakin joukkueella on oikeus yhteen aikalisään.

7. Ottelun voittaa ensin 10 pistettä tehnyt joukkue. Mikäli peli ei ole ratkennut 10 minuutin aikana, valvoja / ohjaaja ilmoittaa, että ottelussa tehdään vielä yksi kori. Jos tilanne on tämän jälkeen tasan, ratkaisee seuraava kori.

8. Ottelussa on valvoja / ohjaaja. Pelaajat tuomitsevat ottelun itse hyvän urheiluhengen mukaisesti. Ottelun valvoja / ohjaaja voi omasta aloitteestaan puuttua peliin. Tahallisesta virheestä tai epäurheilijamaisesta käytöksestä valvoja voi tuomita vapaaheiton, jota seuraa myös aloitus samalle joukkueelle. Valvojan päätökset ovat lopullisia.

9. Puolustava joukkue saa pallon haltuunsa korin jälkeen sekä kiistapallo-tilanteen seurauksena, jolloin peli alkaa aloitusviivan takaa. Virheen, rikkomuksen tai pallon ulosmenon johdosta aloituksen saa aina vastustaja, joka aloittaa pelin aloitusviivan takaa kuten edellisessä kohdassa. Mikäli puolustava joukkue hankkii pallon vastustajalta levypallo-tilanteesta, riistämällä pallon kuljetuksesta tai syötöstä, tulee joukkueen ainoastaan käyttää palloa aloitusviivan takana ja jatkaa peliä ilman erillistä aloitussyöttöä.

10. Puolustaja ei saa riistää palloa hyökkääjän käsistä, vaan puolustajan tulee estää hyökkääjä heittäjästä, syöttämästä tai lähtemästä kuljettamaan aiheuttamatta kontaktia. Kuitenkin pallollisen hyökkääjän on pystyttävä 5 sekunnin kuluessa heittämään, syöttämään tai lähtemään kuljettamaan palloa. Mikäli hyökkääjä ei pysty toteuttamaan edellä mainittua 5 sekunnin sääntöä, on kyseessä rikkomus ja pallon hallinta siirtyy puolustavalle joukkueelle.

11. Muilta osin pelissä noudatetaan normaaleja koripallosääntöjä.

Kenttä 1;

6 tytöt; 6d 1.- Basketwolves
 —6 pojat; Koripojat-6 b
 6 tytöt; 6d 1.- 6d 2.
 6 tytöt; Basketwolves-J.E.S.
 —6 pojat; Hömpers- 6 b
 6 tytöt; 6 d 2.- J.E.S.
 —6 pojat; Koripojat-Hömpers
 6 tytöt; 6 d 2.-Basketwolves
 6 tytöt; 6 d 1.- J.E.S.
 5 pojat; Don Huonot- 5 b
 3-4 tytöt; Sisut- 4c
 5-pojat; Playboys- 5 c
 3-4 tytöt; Korismimmit- 4 c
 5 pojat; Don Huonot- 5 c
 5 pojat; Playboys- 5 b

3-4 tytöt; Sisut- Korismimmit
 5 pojat; Don Huonot- Playboys
 5 pojat; 5 c- 5 b

Kenttä 2;

6 pojat; 6 a 2.- Korikojootit
 5 pojat; Korisudet- Hetelmäpanterit
 6 pojat; 6 a 2.- 6 d 1.
 5 pojat; Korisudet- Basket Boys
 6 pojat; 6 d 1.- Korikojootit
 5 pojat; Basket Boys- Hetelmäpanterit

5 pojat; Korikärpäset- 5 a
 5 tytöt; Koritiikerit- 5 c
 5 pojat; Panthers- Pikakiitäjät
 5 tytöt; Korihaukat- 5 b
 5 pojat; Korikärpäset- Pikakiitäjät
 5 tytöt; Koritiikerit- 5 b
 5 pojat; Panthers- 5 a
 5 tytöt; 5 c-Korihaukat
 5 pojat; Pikakiitäjät- 5 a
 5 tytöt; Koritiikerit- Korihaukat
 5 pojat; Korikärpäset- Panthers
 5 tytöt; 5 b- 5 c

Kenttä 3;

Little Bad Boys- 6 d 2.
 Maustekoritytöt- 6 a 1.
 Pompot- 6 a 1.(pojat)
 Skorpionit- 6 a 1.
 Little BB- Pompot
 6 d 2.- 6 a 1.
 Maustekoritytöt- Skorpionit
 Pompot- 6 d 2.
 Little BB- 6 a 1.

PPS- Ufot
 Koristytöt- Mimmit
 Kaljamahat- 4 c
 Pomot- Mimmit
 PPS- 4 c
 Kaljamahat- Ufot
 Koristytöt- Pomot
 PPS- Kaljamahat
 Ufot- 4 c

Kenttä 4;

Kilpikonnat- 6 c 1.
 6 c- Cools
 6 b- Ohops
 Spidermen- 6 c
 Kilpikonnat- 6 b
 Ohops- 6 c 1.
 Cools- Spidermen
 Ohops- Kilpikonnat
 6 c 1.- 6 b

Korihait- Sudet
 Hurjapäät- Villit
 Turbomummot- Huimapäät
 Smurffit- Hurjapäät
 Korihait- Huimapäät
 Sudet- Turbomummot
 Villit- Smurffit
 Korihait- Turbomummot
 Huimapäät- Sudet

Kenttä 5;

VIGI- 6 a 2.
 Raattorit- VPK
 6 c 2.- Smurffijengi
 Raattorit- Tiikerit
 6 c 2.- VIGI
 6 a 2.- Smurffijengi
 Tiikerit- VPK
 6 c 2.- 6 a 2.
 VIGI- Smurffijengi

Aliens- Vempulat
 Korimonsterit- 5 a
 Pallopäät- Vellipöksy
 Girl Power- 5 a
 Pallop- Vellip.
 Vempulat- Pallop.
 Korimons.- Girl P.
 Vellip.- Vempulat
 Pallop.- Aliens

Opettajille suunnatut kysymykset:

1. Minkälaisena pidät Johan Pomppas -tapahtumaa?
 - mitä hyvää?
 - mitä kehitettävää?

Oppilaille suunnatut kysymykset:

1. Minkälaista on viettää koulupäivä täällä turnauksessa?
 - mitä kivaa?
 - mitä tylsää?